

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**SPOR LİSESİ VE FEN LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE SOSYAL ZEKA DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ: ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ**

MUHAMMED BAKIR AKTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Akif BOZKIR

TUNCELİ-2023

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**SPOR LİSESİ VE FEN LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE SOSYAL ZEKA DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ: ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ**

MUHAMMED BAKIR AKTÜRK
(210190013)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Akif BOZKIR

TUNCELİ-2023

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**SPOR LİSESİ VE FEN LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI İLE SOSYAL ZEKA DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ: ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ**

MUHAMMED BAKIR AKTÜRK
YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ANABİLİM DALI

Bu tez 12/01/2024 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından **oybirliği** ile kabul edilmiştir.

İmza

Doç. Dr.
Aysel KIZILKAYA NAMLI
(Fırat Üniversitesi)
BAŞKAN

İmza

Dr. Öğr. Üyesi
Akif BOZKIR
(Munzur Üniversitesi)
DANIŞMAN

İmza

Dr. Öğr. Üyesi
Mehmet Burak DEMİR
(Munzur Üniversitesi)
ÜYE

Bu tez, Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda hazırlanmıştır.

Doç. Dr. Murat KORUNUR
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu”ndaki hükümlere tabidir.

04/05/2023

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İmza
Muhammed Bakır AKTÜRK

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Akif BOZKIR

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübeleri ile yoluma ışık tutan değerli danışman hocam Dr.Öğr.Üyesi Akif BOZKIR'a,
Bugünlere gelmemde büyük rol oynayan değerli anneme,
Son olarak, her zaman yanımda olan ve tezimin her aşamasında bana güç veren sevgili nişanlım Berfin Caba'ya,
Şükranlarımı sunuyorum.

Muhammed Bakır AKTÜRK
TUNCELİ - 2023

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin İstatistiksel Dağılımlar.....	35
Tablo 3.2. Ölçeklere İlişkin Cronbach Alfa Katsayılarına Ait Bulgular.....	37
Tablo 3.3. Ölçeklere İlişkin Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi.....	37
Tablo 3.4. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	38
Tablo 3.5. Tromso Sosyal Zeka Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	40
Tablo 3.6. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi tutum algısı ile sosyal zeka düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması.....	42
Tablo 3.7. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi tutum algısı ile sosyal zeka düzeylerinin okul türü değişkenine göre karşılaştırılması.....	42
Tablo 3.8. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi tutum algısı ile sosyal zeka düzeylerinin sınıf değişkenine göre karşılaştırılması.....	43
Tablo 3.9. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi tutum algısı ile sosyal zeka düzeylerinin baba eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılması.....	44
Tablo 3.10. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi tutum algısı sosyal zeka düzeylerinin anne eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılması.....	45
Tablo 3.11. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi tutum algısı ile sosyal zeka düzeylerinin baba mesleği değişkenine göre karşılaştırılması.....	46
Tablo 3.12. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi tutum algısı ile sosyal zeka düzeylerinin gelir düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması.....	47

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
Ark	: Arkadaşları
Vd	: ve diğerleri
Yy	: Yüzyıl

SEMBOLLER LİSTESİ

%	: Yüzde
N	: Toplam sayı
ss	: Standart sapma
$\bar{x}$	: Ortalama
sd	: Sıra değeri
Min	: Minimum
Max	: Maksimum
p	: Olasılık Değer

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, fen lisesi ve spor lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor derslerine ilişkin tutumlarını ve sosyal zeka düzeylerini karşılaştırmaktadır. Çalışma nitel bir çalışmadır. Çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma Elazığ'daki Fen ve Spor liselerinde yapılmıştır. Araştırmada Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği ve Tromso Sosyal Zeka Ölçeği aracılığıyla kişisel bilgi formu oluşturmuştur.

Çalışmanın hipotezleri test edilirken SPSS 23.0 programı kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, ikili karşılaştırmalarda Mann-Whitney U, iki ya da daha fazla karşılaştırmalarda Kruskal-Wallis H ve normal dağılım testi (Kolmogorov-Smirnov) gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. Ayrıca, aritmetik ortalama, standart sapma, N%, ve normal dağılım testi gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. LSD testi, hangi gruplar arasında önemli farklılık olduğunu belirlemek için ikili karşılaştırmalarda kullanılmıştır. Testlerin anlamlılık derecesi 0,05'tir.

Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin %53,7'sinin (337 kişi) kadın, %46,32'sinin (290 kişi) erkek olduğu, %14,4'ünün 9.sınıf, %36'sının 10.sınıf, %23,9'unun 11.sınıf, %25,7'sinin 12.sınıf olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %83,4'ü Fen Lisesi, %16,6'sı Spor Lisesinde eğitim görmektedir. Öğrencilerin demografik verilerine göre; cinsiyet değişkenine göre Mann Withney U testi sonucunda, cinsiyet değişkeni ile beden eğitimi dersi tutumu (0,156, $p < 0.05$) anlamlı farklılık bulunmazken, Sosyal Zeka Ölçeği (0,007, $p < 0.05$) boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin lise değişkenine göre, Mann Withney U testi sonucunda, lise değişkeni ile beden eğitimi dersi tutumu (0,001, $p < 0.05$) ve Sosyal Zeka Ölçeği (0,000 $p < 0.05$) boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile sosyal zeka düzeyleri χ^2 (sd=3, n=627)=,000 $p > 0.05$ arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre Kruskal Wallis H testi sonucunda, öğrenci babalarının meslekleri ile beden eğitimi dersi tutumları χ^2 (sd=4, n=627)=,003 $p < 0.05$ arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin babalarının meslekleri ile sosyal zeka düzeyleri χ^2 (sd=4, n=627)=,000 $p > 0.05$ arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin gelir düzeylerine göre, Kruskal Wallis H testi sonucunda, gelir düzeyleri ile beden eğitimi dersi tutumları χ^2 (sd=3, n=627)=,003 $p < 0.05$ arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin gelir düzeyleri ile sosyal zeka düzeyleri χ^2 (sd=3, n=627)=,000 $p > 0.05$ arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Araştırmaya göre, spor liselerinde okuyan öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine daha olumlu baktığı belirlenmiştir. Fen liselerinde ise beden eğitimi derslerinin genellikle daha az vurgulandığı ve öğrencilerin ilgisinin değişken olduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, elde edilen veriler, spor liselerinin sosyal zeka düzeyi ve beden eğitimi derslerine olan tutumu açısından olumlu sonuçlar sunduğunu göstermektedir. Bu bulgular, öğrencilerin eğitim tercihlerini yaparken sosyal zeka ve beden eğitimi derslerine olan ilgilerini dikkate almalarının büyük önem taşıdığını vurgulamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Spor, Beden Eğitimi ve Spor Dersi, Sosyal zeka, tutum

ABSTRACT

Investigation of Sports High School and Science High School Students' Attitudes Towards Physical Education and Sports Course and Social Intelligence Levels; The Case of Elazığ Province

The purpose of this study is to compare the attitudes toward physical education and sports classes as well as the levels of social intelligence among students attending science high schools and sports high schools. The study adopts a qualitative approach, employing a descriptive survey model. It was conducted at Science and Sports high schools in Elazığ. A personal information form was developed utilizing the Physical Education Class Attitude Scale and the Tromso Social Intelligence Scale.

Hypotheses of the study were tested using the SPSS 23.0 program. Descriptive statistics such as Mann-Whitney U for pairwise comparisons, Kruskal-Wallis H for two or more comparisons, and normal distribution test (Kolmogorov-Smirnov) were utilized in data analysis. Additionally, descriptive statistics including arithmetic mean, standard deviation, N%, and normal distribution test were applied. The LSD test was employed for pairwise comparisons to ascertain significant differences between groups. The significance level for tests was set at 0.05.

According to the results of the study, it is observed that 53.7% (337 individuals) of the students are female, while 46.32% (290 individuals) are male. Regarding grade distribution, 14.4% are in the 9th grade, 36% in the 10th grade, 23.9% in the 11th grade, and 25.7% in the 12th grade. Moreover, 83.4% of the students attend Science High School, while 16.6% attend Sports High School. Based on demographic data, the Mann-Whitney U test results indicate no significant difference in the attitude towards physical education classes based on gender ($p < 0.05$), while a statistically significant difference is found between the dimensions of the Social Intelligence Scale ($p < 0.05$). Similarly, according to the high school variable, the Mann-Whitney U test results reveal a statistically significant difference between the attitude towards physical education classes ($p < 0.05$) and the dimensions of the Social Intelligence Scale ($p < 0.05$). Regarding the mothers' education levels, no statistically significant difference is found in social intelligence levels ($\chi^2 = 0.000$, $p > 0.05$). However, based on the fathers' occupations, a statistically significant difference is observed between the occupations and the attitudes towards physical education classes ($\chi^2 = 0.003$, $p < 0.05$), while no significant difference is found in social intelligence levels ($\chi^2 = 0.000$, $p > 0.05$). In terms of income levels, a statistically significant difference is detected between income levels and the attitudes towards physical education classes ($\chi^2 = 0.003$, $p < 0.05$), but no significant difference is found in social intelligence levels ($\chi^2 = 0.000$, $p > 0.05$).

The study indicates that students attending sports high schools have a more positive outlook on physical education and sports classes compared to those attending science high schools. In conclusion, the findings emphasize the importance of considering students' interests in social intelligence and physical education classes when making educational preferences.

Keywords: Sports, Physical Training and Sports, Social Intelligence, Attitude

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	I
TEŞEKKÜR.....	II
TABLolar LİSTESİ	III
KISALTMALAR LİSTESİ.....	IV
SEMBOLLER LİSTESİ	V
ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Genel Bilgiler	3
1.1.1. Eğitimin önemi	3
1.1.1.1. Eğitimin unsurları	4
1.1.2. Spor kavramı	5
1.1.2.1. Sporun gençler üzerindeki etkisi	5
1.1.2.2. Sporun amacı nedir?	6
1.1.3. Beden eğitimi kavramı	6
1.1.3.1. Beden eğitimi ve sporun önemi	8
1.1.3.2. Beden eğitimi ve sporun faydaları.....	9
1.1.3.3. Sosyalleşme süresince beden eğitimi ve spor.....	10
1.1.3.4. Türklerde beden eğitimi ve spor	11
1.1.3.5. Türkiye’de beden eğitimi ve sporun durumu	11
1.1.3.6. Osmanlı Devleti’nde beden eğitimi ve spor	12
1.1.3.7. Genç Osmanlıda beden eğitimi ve spor.....	12
1.1.3.8. Tanzimat Döneminde beden eğitimi ve spor	14
1.1.3.9. Meşrutiyette beden eğitimi ve spor	14
1.1.3.10. Cumhuriyet Döneminde beden eğitimi ve spor.....	15
1.1.3.11. Günümüzde beden eğitimi ve spor	15
1.1.3.12. Beden eğitimi ve sosyal zeka gelişimi.....	16
1.1.3.13. Fizyolojik faydaları	18
1.1.3.14. Beden eğitimi dersinin genel eğitim içindeki yeri.....	19
1.1.3.15. Beden eğitimi ve sporun genel amaçları.....	20
1.1.3.16. Beden eğitimi öğretme tarzları	20
1.1.4. Tutum kavramı.....	21
1.1.4.1. Tutumun öğeleri.....	22
1.1.4.2. Beden eğitimi dersinde tutum.....	22
1.1.4.3. Aile tutumları	22
1.1.4.3.1. Olumsuz anne-baba tutumları.....	23
1.1.4.3.2. Otoriter ve baskıcı tutum	23
1.1.4.3.3. Aşırı koruyucu tutum	24
1.1.4.3.4. Aşırı ilgisiz tutum	25
1.1.4.3.5. Mükemmelliyetçi tutum	25
1.1.4.3.6. Olumlu anne-baba tutumları.....	25
1.1.4.3.7. Demokratik anne-baba tutumu	26
1.1.4.3.8. Güven verici ve hoşgörülü tutum	26
1.1.5. Sosyal zeka kavramı ve tanımı	26
1.1.5.1. Sosyal zekâ ölçümü ve ölçekleri	27
1.1.5.2. Sosyal zekanın gelişimi	28
1.1.5.3. Sosyal zekanın ölçülmesi	28

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	31
2.1. Araştırmanın Amacı	31
2.2. Araştırmanın Önemi	31
2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	31
2.4. Araştırmanın Modeli	32
2.5. Evren Ve Örneklem Grubu	32
2.6. Veri Toplama Araçları	32
2.7. Kişisel Bilgi Formu	33
2.8. Tromso Sosyal Zeka Ölçeği	33
2.9. Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Tutum Ölçeği	33
2.10. Verilerin Analizi	34
3. BULGULAR VE TARTIŞMA	35
3.1. Tartışma	48
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	52
4.1. Öneriler	52
5. KAYNAKLAR	54
ÖZGEÇMİŞ	62
EKLER	63

1. GİRİŞ

Spor, belirli kurallar çerçevesinde bireysel ya da grup oyunları şeklinde gerçekleşen ve kısa vadeli bir hedefi olmayan fiziksel aktivitelerin bir bütünüdür (Armağan, 1981). Spor, doğayla olan barışçıl hayatta kalma mücadelesini temsil eder (Fişek, 1985, Akt. Hasan Şahan). Günümüzde spor, insanların hayatlarının bir parçası haline gelmiştir. Bu nedenle, sporun insanlara sağladığı faydaları sadece fiziksel olarak düşünmek artık mümkün değil. Sporun sosyal, zihinsel ve fiziksel açılardan sağladığı faydaları kapsamlı bir şekilde değerlendirmemiz gerekmektedir (Yarımkaya ve ark., 2014).

Tarih boyunca sporun insanların beden ve zihinsel sağlığını iyileştirdiği bilinmektedir. Spor yapmak, insanlara birlikte hareket etme yeteneği verir (Doğan, 2005). Rekabetçi bir ruhla çalışmak, cesaret ve mücadele azmini geliştirir. Paylaşmayı, yardımlaşmayı, kaybetmeyi ve başkalarının görüşlerine saygı duymayı öğrenir. Çalışmanın bir sonucu olarak, bir kişinin sosyal sorumluluk bilinci gelişir. Sosyal sorumluluk bilinci, bireylerin birbirleriyle etkileşim kurmasına yardımcı olur (Hasan Şahan, 2008). Bireysel olarak spor yapmak, bireylerin kişisel becerilerini gösterirken, takım halinde yapıldığında birlik, beraberlik ve dayanışma duygularını güçlendirir. Sonuç olarak, spor insanların sosyalleşmesinde önemli bir rol oynar (Kılıç ve Arslan, 2018).

Her yaşta insanın kalp, akciğer ve kan damarlarının sağlığını korumasına ve iyileştirmesine yardımcı olabilir. Fiziksel aktivite, kalp hastalığı ve inme riskini önemli ölçüde azaltabilir. İngiliz Parlamenti Bilim ve Teknoloji Ofisi'ne göre, düşük fiziksel aktivite, obezite, stres ve yüksek kan basıncı, koroner kalp hastalığına bağlı ölümlerin yaklaşık yüzde 40'ını oluşturuyor. Spor, koroner kalp hastalığı riskini yaklaşık %50 azaltabilir (WHO, 2018).

Spor, depresyonu ve ruhsal sorunları olan kişiler için bir tür psikolojik terapi olabilir. Spor yapmak, kişinin kendine olan güvenini ve vücut imajını iyileştirebilir. İnsanlar hem fiziksel hem de zihinsel sağlığını iyileştirmek için olumlu sosyal ortamlarda spor yapabilirler. Ergenlerde fiziksel aktivite, yaşlanmanın bilişsel gerileme riskini azaltabilir ve kaygıyı azaltabilir (Bay ve Yılmaz, 2021).

Tutum, kişinin kendisine, etrafında bulunan diğer bir nesne, toplumsal mevzu ya da olaylara göre bilişsel, duygusal ve davranışlarıyla verdiği ön eğilimdir (İnceoğlu, 2004).

Öğrenciler okullarda da derslere, ders materyallerine, evdeki alıştırmalara, öğretmenlerine ve diğer konulara ilişkin duygu, düşünce ve tavırlarını gösterebilirler. Yapılan araştırmalar da bunu kanıtlıyor (Özmenteş, 2006).

Okullarda öğrenciler, öğretmenlerine, arkadaşlarına ve ödevlerine göre herhangi bir derse yaklaşabilirler. Öğrencilerin bir derse yönelik karşılama biçimleri, o ders hakkında olumlu ya da olumsuz fikirlerde olması ve bu düşünceleri davranışlarına yansıtmasıdır.

Öğrencinin planlı ve istemli tavırları geliştirme yeteneği, öğrenmeye hevesli ve hazır olma durumlarıyla bayağı ilişkilidir. Öğrencinin bilgisi, alışkanlıkları, ilgileri, tutumları ve değerleri, öğrenmeye karşı hazır oluş durumunu oluşturur. Taşdemir'e (2000) göre, bu unsurların dikkate alınmadığı bir eğitim dönemi sürecinde etkili öğrenme durumlarının oluşması olası değildir.

Bu nedenle, beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerin derse olan bakış açılarını ve bu bakış açılarının gelişimini büyük ölçüde etkilediğini söylemek yanlış değildir. Öğrencilerin bu derse bakışlarında öğretmenlerin kişisel özelliklerinin ve meslek bilgilerinin hayati rol oynadığı söylenebilir. Ek bir ifadeyle, öğrencilerin iki ailesinin spora nasıl yaklaştığının da bu tavırların oluşmasında büyük rol oynadığı bilinmektedir. Aileler spor ve beden eğitimine olumlu yaklaşırsa, çocuklar daha hevesli ve daha güvenilir hale gelirler.

Günümüzde, yetişmekte olan nesiller için spor ve beden eğitimi çok önemlidir. Bu, kişinin fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini desteklemek için planlanmış ve bilinçli olarak yürütülen aktivitelerdir. Ayrıca genel eğitimin tamamlayıcısı olarak görülüyor (Yıldıran ve Yetim, 1996).

Spor ile beden eğitimi arasındaki farkı şu şekilde tanımlayabiliriz: Spor, bireyin fiziksel ve zihinsel sağlığını iyileştirmek amacıyla yapılan hareketlerin bütünüdür. Spor ise, kişinin fiziksel ve zihinsel sağlığını geliştirmenin yanı sıra belirli kurallar çerçevesinde ölçüm, mücadele, yarışma, üstün gelme ve rekabet etme amacına hizmet eder (Öztürk Kuter ve Kuter, 2012).

Spor ve beden eğitimi, insanlara olumlu kişilik özellikleri geliştirmelerine ve daha sosyal ve etkili iletişim kurmalarına yardımcı olur.

Bu disiplinlerin planlı ve amaçlı bir şekilde uygulandığında, öğrencilerin akademik başarıyı engellemediği aksine sosyal ve bilişsel gelişimlerine olumlu katkıda bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle, veliler ve öğrenciler bu faydalardan haberdar edilmelidir.

Bununla birlikte, velilere sporla ilgilenmeye teşvik edilmesi gerekir. Bu tür faaliyetler, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerini destekleyerek daha sağlıklı, dengeli ve başarılı bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olacaktır (Aras ve Asma, 2020).

Toplum olarak, bireylerin spora neden katıldığını ve bunun bir sonucu olarak yaşadıkları duyguları anlamamız gerekir. Sosyalleşme, spor aracılığıyla gerçekleşen öğrenme ve gelişme sürecidir (Yetim, 2000). Birbirimizle etkileşime girdiğimizde ve içinde yaşadığımız toplumla karşılaştığımızda ortaya çıkan aktif bir öğrenme ve sosyal gelişim süreci, sosyalleşme olarak bilinir. Bu, kim olduğumuza ve hayatımızda neyin önemli olduğuna dair inançlarımızı oluşturur (Yetim, 2000). Gördüklerimizi ve duyduklarımızı değerlendirir, kim olduğumuzu, dünyamızı ve bu dünyada yol alırken ne yapmamız gerektiğini öğrenir ve kabul ederiz. Sonuç olarak, sosyalleşme, tek yönlü bir sosyal etki süreci değildir. Sosyalleşme, başkalarıyla aktif olarak iletişim kurarak, onlardan elde ettiğimiz bilgileri birleştirerek ve kendi yaşamlarımızla ilgili kararlar alırken etkileşimli bir süreçtir (Doğan ve Moralı, 1996). Sosyal zeka kavramı, akademik literatürde 70 yıldır tartışılmaktadır (Taft, 1955). Sosyal zeka, çevresiyle uyumlu olmak anlamına gelir. Daniel, 1997'de, tanımda bahsedilen çevre ile iletişim kuranlar. Thorndike, 1920'de bunu tanımladı. Bu iki farklı tanımda sosyal zeka, başkalarıyla bilgece konuşma yeteneği olarak tanımlanmıştır. Çok sayıda araştırmacı, sosyal zekanın tam bir tanımını bulmaya çalışmış olsa da, ne yazık ki bir anlaşmaya varamadılar (Somazo, 1990; Akt: Doğan, 2006).

1.1. Genel Bilgiler

1.1.1. Eğitimin önemi

Bireylerin yaşamları boyunca istenen davranış değişikliğini sağlama ve bilinçli bir kültüre sahip olma süreci olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2005). Bu süreç, insanların yaşam tarzları, değerleri, normları, inançları ve sosyal standartlarını belirlemede çok önemlidir (Demirel ve Kaya, 2006). Eğitim, öğrenmeyi, öğretmeyi ve bilgi, beceri ve yetenekleri geliştirmeyi sağlayan bir sosyal bilimdir (Yılman, 2006). Ayrıca eğitim, öğretim faaliyetleri ve sürekli ve kalıcı davranış değişikliğini içerir (Aydın, 2000). Eğitimde amaç, içerik, çevre, yöntem ve süreç gibi konularda çeşitli eğitim felsefeleri farklı noktaları vurgulamaktadır. Bu eğitim felsefesi ayrıca eğitimin amaçları ve amacına da odaklanır (Şişman, 2007). Eğitimin çok sayıda fonksiyonu vardır, ancak temel fonksiyonları iki

kategoride ele alınabilir. Eğitimin hem bireye hem de topluma dönük işlevleri bu şekilde ele alınmaktadır. Dış etkilerin zararlı etkilerinden korunmak, olarak sıralanmıştır. Eğitimin toplumsal rolü, ülkenin iktisadi, sosyal ve kültürel alanlarda iyi durumda olması ve toplumsal huzur açısından iyi durumda olması yoluyla gelişmiş bir ülke olmasını sağlamaktır (Hoşgörür ve Taştan, 2007). Eğitim seviyesi arttıkça, insanların yaşadıkları topluma katkıları da artmaktadır. Ek olarak, eğitim faaliyetlerinin bireyin yaşadığı toplumun ekonomik, toplumsal, siyasi ve kültürel gelişimini etkilediği bilinmektedir. Akademik araştırmalar, eğitim düzeyi ile iktisadi büyüme, toplumsal ve siyasi gelişme arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Başer, 2009).

1.1.1.1. Eğitimin unsurları

Eğitim, bireylere çeşitli tutumlar, beceriler, değerler ve davranışlar kazandıran, hayat boyu devam eden bir süreçtir. Eğitimin sağladığı faydalar genellikle açıktır. Örneğin, okuma yazma bilmeyen bir birey, eğitimi tamamladıktan sonra kitap ve dergi gibi yazılı materyalleri rahatlıkla okuyabilir, bu durum çevresi tarafından da gözlemlenebilir (Erden, 2012).

Öğretmen, öğreten, yönlendiren ve öğrenmeyi sağlayan kişidir (Erden, 2012). Ayrıca, bir öğretmenin, eğitim ortamında öğrencilere arzu edilen tutum ve davranışları kazandıran bir uzman olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Okullar, toplumda bireylerin fiziksel ve sosyal gereksinimlerini karşılamak için bilgi, ustalık, yetenek, davranış ve değerleri temine çalışan yapılar ve örgütlerdir. Öğrenci, eğitime ihtiyacı olan ve bunu karşılamak için okula giden birey olarak tanımlanır.

Eğitim ve öğretimin kalitesi arasındaki etkileşim çok önemlidir. Öğrencilerin katılımı, eğitimin kalitesini artırmak için en önemli ölçütlerden biri olarak görülmektedir. Yapılan çalışmalar, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katıldıklarında daha kalıcı öğrenme deneyimleri yaşadıklarını göstermektedir (Demirel, 2002).

Özellikle bireylerin yeniliklere açık bir şekilde gelişmesinde, eğitim en önemli ve en önemli bileşenlerden biri olarak görülüyor. Eğitimi işletme sistemi çerçevesinde ele aldığımızda, eğitimin girdileri ve çıktıları ile kalitesi birbirinden farklı olabilir.

Eğitim, ülkenin gelecek planını göstermektedir. Bu çerçevede, iyi bir eğitimin yalnızca fiziksel altyapıya bağlı olmadığı, aynı zamanda gelişmeye, değişime açık bir sisteme ve kaliteli öğretmen profiline de bağlı olduğu belirtilmektedir. Eğitim programları ve faaliyetleri, siyasi, ekonomik ve kültürel birikimlere dayanmalıdır. Bu nedenle,

Türkiye'nin uzun vadeli planlama sürecinde karşılaştığı sorunlar kabul edilebilir. Bir gerçek olarak anlaşılmaya varılan ender konulardan biridir. Anılan belirsizliklerin ortadan kaldırılmasının tek yolu, eğitimin çağdaş, sistematik ve çağdaş bir devlet politikası olarak uygulanmasıdır (Çalık ve Koşar, 2018). Eğitim kurumları, iktisadi ve toplumsal sistemin önemli bir bileşenidir. Dünyanın birçok ülkesinde, eğitim kurumları devlet bürokrasisinin bir bileşeni olarak görülmektedir (Fidan, 2017).

1.1.2. Spor kavramı

Latince kökenli "disportare ve desport" kelimelerinden türeyen "spor", aslen "dağıtmak, birbirinden ayırmak" anlamına gelir. Araştırmacılara göre, 17. yüzyılda bu kelimenin ilk hecesinin değiştirilerek "spor"a dönüştüğü iddia edilmiştir (Heper, 2012).

Spor, pedagojik, biyolojik ve toplumsal bir olaydır. Bireyin psikolojik ve organik sağlığını geliştirir, toplumsal davranışlarını etkiler ve motorik ile bilişsel seviyeyi belirli bir düzeye getirir (Ölmez, 2010). Diğer bir görüşe göre ise spor, temelde hareket anlamına gelir. Ancak, bu hareket, bireysel ya da takım bazlı olabilir; önemli olan belirli kurallar çerçevesinde ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesidir, bu nedenle sosyolojik bir olaydır. Ayrıca, spor daha geniş bir kitle tarafından, doğrudan ya da dolaylı olarak, daha örgütlü hale gelmiş ve uluslararası bir saygınlık örneği olarak görülmüştür.

Spor toplum bilimi, sadece bir rekabet ve fiziksel üstünlük yarışması olarak değil, aynı zamanda önemli ve sürekli bir toplumsal olay olarak sporu değerlendirip açıklamaya çalışır (Aytan, 2010).

Spor, bireyin beden ve ruhsal sağlığını geliştirmek için belirlenmiş kurallar ve rekabet ölçütleri içinde mücadele etmesini, heyecan duymasını, yarışmasını ve kişisel başarıyı en üst seviyeye çıkarmak için yoğun çaba göstermesini ifade eder (Aracı, 1999).

1.1.2.1. Sporun gençler üzerindeki etkisi

Spor, gençlerin daha aktif bir yaşam sürmelerine yardımcı olur. Böylece obezite, diyabet ve diğer ciddi sağlık komplikasyonları riskini azaltır. Spor gençleri zihinsel, sosyal ve psikolojik olarak olumlu etkiler. "Applied Research in Quality of Life"ta (2010) yayınlanan West Virginia Üniversitesi araştırmasına göre, spor yapan gençler daha mutlu, daha sağlıklı hissediyor ve hayattan daha fazla tatmin oluyor. Amerikalı yapılan bir

araştırmada gençlerin yüzde 30'undan fazlası aşırı kilolu veya aşırı kilolu olma riski taşıyor. Aşırı kilolu gençler, diyabet ve astım gibi sağlık komplikasyonlarının yanı sıra depresyon ve anksiyete gibi zihinsel sağlık rahatsızlıkları geliştirme riskiyle karşı karşıya kalabilir. (WHO, Obesity Statistics, 2022) Spor yapmak, gençlerin daha sağlıklı bir kilo almalarına yardımcı olur ve kardiyovasküler sistemlerini güçlendirir, tansiyonlarını düşürür, ruh hallerini iyileştirir ve hayatta daha sağlıklı seçimler yapmalarına yardımcı olur (Harvard, 2022).

1.1.2.2. Sporun amacı nedir?

Kalıntı unsurları ve dış etkenler kişinin gelecekteki alt ve üst şeklini biçimlendirmede etki edeceğinden, hammaddenin niteliği ve işleme zamanı ürünün değerini de belirler. Buna göre, spor eğitimi insan eğitiminin tamamını kapsamalıdır. Bu nedenle insan kültüre katkıda bulunur. Spor ve hareket eğitimi de beden kültürünü geliştirir (Grössing, 1991). Sporun neden yapıldığı, son zamanlarda sadece fiziksel eğitim olarak görülüyor ve kişinin duyuşsal, zihinsel ve toplumsal yönlerine etkisinin görmezden gelindiği görülüyor (Yazıcı, 2014). Spor, sadece bireyin bedensel gelişimi değil, aynı zamanda tüm kişiliğinin gelişimi için de gereklidir. Bu bağlamda, spor eylem yeteneği olarak tanımlanabilir ve yaratıcılığı artırma, sorumluluk alma, özgüven kazanma, macera, performans, oyun, zindelik ve sağlık gibi sosyal unsurları geliştirmeye yönelik bir etki taşır (Grössing, 1991).

Bu nedenle hem okulda hem de okul dışında yapılan spor aktivitelerinde oyun, sağlık, macera, performans ve diğer hedefler öncelik olabilir (Fişek, 1983; Demirhan, 2003).

1.1.3. Beden eğitimi kavramı

"Beden eğitimi" terimi, bireyin fiziksel, zihinsel ve bilişsel gelişimini desteklemek, onu günlük yaşam koşullarına hazırlamak ve milliyetçilik ve vatandaşlık duygularını güçlendirmek amacıyla planlı ve rutin olarak yürütülen çalışmaların tümüdür (Kuru, 2000).

Beden eğitimi, hareket etmeyi öğrenmek anlamına gelir. Başka bir deyişle, bedensel hareketlerin yaşantıya dönüştürülmesidir (Aracı, 2006). Beden eğitimi. Bir kişinin fiziksel ve zihinsel olarak aktif bir yaşam sürdürebilmesi için spor ve beden eğitimi oldukça önemlidir. Nitelikli kişilerin beklenen katkısı yapabilmeleri için sağlıklı olması gerektiği düşünülebilir (Çolak, 2019). Öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimi için spor ve beden eğitimi çok önemlidir. Liderlik, yaratıcılık, işbirliği yapma, kendini disipline etme, bağımsız

davranma, gayretli ve çalışkan olma, azimli, mücadeleci, üretken, kurallara uyma, kararlı ve anlayışlı olma gibi kişisel özellikleri bu aktiviteler tarafından geliştirilir (Bilir, 2008).Beden eğitimi, sosyal açıdan yasalara ve kurallara saygılı, özgün düşüncelere sahip, başkalarına saygı gösteren, doğru ile yanlış ifade edebilen, sorumluluk sahibi bireylerin oluşumuna katkıda bulunur (Harmandar, 2004).

Yine de, gençlerimizi kahve, sigara, alkol ve uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıklardan kurtarmak ve korumak için en önemli şey beden eğitimi ve spor aktiviteleridir (Çöndü, 1999).

Okullardaki spor ve beden eğitimi derslerinin çocukların fiziksel gelişimleri ve psikomotor becerileri üzerinde bir etkisi olduğu söylenebilir (Çolak, 2019). Günümüz dünyasında çok fazla ve daha hızlı gelişmeler olduğu söylenebilir. 14. yüzyılda Avrupa'da başlayan yenilenme dönemi Amerika'ya ve ardından tüm dünyaya yayıldı. Orta Çağ, Avrupa Birleşik Devletleri'nin belirli kalıplaşmış inançları değiştirerek yeni bir başlangıç yapmak, doğa karşısında da bu inançları değiştirmeyi gerektirir (Ishikawa, 1988). Olimpiyatların 395 yılında yasaklanmasından sonra, Avrupa'daki orta sınıf vatandaşların çabaları sonucunda spor yeniden popüler hale geldi. Daha sonra aristokrat sınıfı vatandaşlar spor etkinliklerine seyirci olarak katıldılar ve sonunda spor bir meslek haline geldi. Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa'da meydana gelen sanayi devrimi sporda büyük değişiklikler getirdi. Bu ders çeşitli spor materyalleri, Yeni Çağ'ın başlangıcıyla birlikte öncelikle İtalya'da ve daha sonra tüm Avrupa'da spor eğitimine dahil edildi.

Tarih boyunca uluslar birbirleriyle savaştı. II. Dünya savaşının ardından, toplumlar açlık ve barınma gibi sorunlarla uğraşırken beden eğitimi yeniden önem kazandı. Bu toplumlarda yaşayan herkes beden eğitiminin önemini anladı ve bu eğitimin önemini göstermeye başladı. Bu süreçte hem kadınlar hem de çocuklara beden eğitimi alanında çok çeşitli etkinlikler sunulmuş, çocuklar okullarda sürekli olarak sporla ilgilenmiş ve okul 3 içinde ve dışında düzenlenen çeşitli yarışmalara katılmış. Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor kavramları geniş bir kitle arasında yayılmıştır (Çöndü, 2004). 19 yüzyılın ilk yıllarında, Hümanizm düşüncesinin yaygınlaşmasının bir sonucu olarak, beden eğitimi ve spor alanına verilen önem daha da artmıştır.

Dünyanın dört bir yanındaki ülkelerde de beden eğitimi ve spor alanına verilen önem arttı. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde, vatandaşların gücünü ve esnekliğini artırma çabalarına büyük önem verilmiştir. Bu nedenle, 20. yüzyılın ilk yıllarında okulların öğretim programlarında spor ve beden eğitimi yer aldı. Amerikan bilim adamları, bu tarihlerde

üniversitelerin lisans programlarına spor ve beden eğitimi bölümlerini eklemiştir. Bu program, öğrencilerin fiziksel ve zihinsel sağlıklarını korumak ve geliştirmek için eklenmiştir. Programın amacı, sağlıklı, mutlu ve pozitif bir bakış açısıyla yaşayan ve gelişen genç nesiller yetiştirmektir (Karataş, 2019).

1.1.3.1. Beden eğitimi ve sporun önemi

Beden eğitimi, bireyleri sadece fiziksel olarak güçlü veya sağlam olmakla sınırlı değildir. Fiziksel sağlık aynı zamanda ruhsal, psikolojik ve zihinsel sağlıktır. Bir hareketin doğru ve uygun şekilde yapılması, yeterli kas gücüne sahip olmak anlamına gelir. Gücünün olması, planlanan hareketin zihinsel olarak iyi analiz edilerek ve kurallara uygun olarak yapılması anlamına gelir. Beden eğitimi ve spor, kalp dolaşım sisteminin iyi çalışmasını, fiziksel yeteneği ve uygunluğunu geliştirmeyi ve uygun şekilde yapılmasını sağlar. Amerika Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği (NASPE) tarafından yapılan açıklamaya göre, beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılan bireyler, daha fazla fayda elde edecektir (Heper, 2012). Spor ve beden eğitimi, öncelikle sağlıklı ve güçlü bir toplum oluşturmak için hayati önem taşır (Karaküçük, 1989).

Günümüzde beden eğitimi ve spor aktivitelerinin, alkol tüketimi, uyuşturucu madde kullanımı ve tütün ürünleri kullanımı gibi çeşitli istenmeyen alışkanlıkları olan kişileri bu alışkanlıklardan uzak tutabilmek adına önemli bir rol oynadığı bilinmektedir (Çöndü, 2004). Spor ve beden eğitimi, insanların fiziksel olarak iyi olmalarına ek olarak bilişsel ve psikolojik durumlarını da iyileştirir. Bu tür faaliyetler, kişilerin sosyal açıdan olumlu bir şekilde davranmalarına ve ruhsal ve zihinsel olarak daha sağlıklı bir yaşam sürdürmelerine yardımcı olur (Sel, 2005).

Spor ve beden eğitimi, insanların kazandığı spor alışkanlıklarının yanı sıra sosyolojik ve psikolojik olarak da davranışlarını etkiler. Beden eğitimi ve spor, sosyal normlara ve yasalara uymayı kabul eden ve bu kurallara karşı çıkmayan insanlar yetiştirmede de çok önemlidir (Yağcı, 2012). Kişiler küçük yaşlardan itibaren fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimlerini spor ve fiziksel eğitim yoluyla geliştirir.

Bunun bir sonucu olarak, beden eğitimi ve spor faaliyetleri, kişilere yaratıcı düşünme yeteneği, cesur, istikrarlı ve verimli olmak, karşıdaki kişiye saygı duymak, grupla çalışmaya ve iş birliğine yatkınlık, kurallara uymak ve kendini kontrol etmek gibi çok sayıda istenilen özellik kazandırır (Gülay, 2008).

Okullarda beden eğitimi ve spor dersleri, genellikle insanların fiziksel aktivite ile ilk karşılaştıkları yerlerdir. Bu dersler, insanların fiziksel ve zihinsel gelişimine yardımcı olur ve yaşamlarını şekillendirir (Çavdar ve ark., 2018).

1.1.3.2. Beden eğitimi ve sporun faydaları

Aracı (2001) şunları söylüyor:

- Beden eğitimi ve spor etkinlikleri kişiyi zihinsel ve bedensel olarak bir bütün olarak inceler.
- Büyük kasların kullanıldığı fiziksel aktiviteler, beden eğitimi ve spor dersinde gelişim gösterir.
- Beden eğitimi ve spor dersi, kişilerin çeşitli yetenekleri ve özelliklerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine olanak tanır.
- İnsanlar, beden eğitimi ve spor eğitimi yoluyla yaratıcı düşünme ve kendini ifade etme becerilerini geliştirir.
- Spor ve beden eğitimi, insanların farklı kültürlerle tanışmasına olanak tanır ve bu kültürlerin özelliklerini yakından tanımasına yardımcı olur.
- Beden eğitimi ve spor, insanların zihinsel ve psikolojik gelişimine katkıda bulunarak kendilerini daha iyi keşfetmelerine yardımcı olur.
- Beden eğitimi ve spor, insanların duygusal gelişimlerine yardımcı olur, çünkü fiziksel aktiviteler sırasında takım çalışmasını ve uyum içinde çalışmayı öğretir.
- İnsanların zihinsel gelişimine, kişisel özelliklerine ve fiziksel ve bedensel güçlerine katkıda bulunan beden eğitimi ve spor oldukça önemlidir.

Spor ve beden eğitimi, fiziksel, zihinsel, ekonomik, bilgisel, psikomotor, sosyal ve duygusal açılardan birçok fayda sağlar. Baumgather ve Jackson (1987) tarafından yapılan bir çalışma, beden eğitimi ve sporun insanlar için fiziksel, zihinsel, psikomotor ve sosyal yönlerden faydalı olduğunu belirtmektedir.

Tamer ve Pulur (2001) ise duygusal ve sosyal olarak fayda sağladığını söylüyor.

1.1.3.3. Sosyalleşme süresince beden eğitimi ve spor

Sosyalleşme sürecinde birey sadece topluma ait inanç ve alışkanlıkları öğrenmez, aynı zamanda içselleştirir. Toplumun bir parçası olabilmek için gerekli davranışları öğrenir ve toplumun genel davranış normlarını öğrenir ve uygulanmaya başlar.

Bu nedenle bu sadece bir öğrenme süreci değildir; aynı zamanda gerekli davranış kalıplarını içselleştirme ve bütünleştirme sürecidir. Bireyler ve toplum arasındaki sürekli etkileşim bu şekilde devam eder ve bireylerin ölümüne kadar devam eder. Bu süreç, insanın doğumundan ölümüne kadar toplumsallaşan bir varlık olduğu fikrini destekler. Bu nedenle toplumsallaşma yaşamın tüm evrelerini kapsar ve insan ömrü boyunca sürececek bir süreçtir (Altunay, 2015).

Spor yapmak, kişinin kendisini mutlu ve huzurlu hissetmesine neden olur. Spor yapmak, kişinin mutluluğunu, rahatlamasını, kendini huzurlu hissetmesini, özgüven kazanmasını ve bu özgüven sayesinde sosyal yaşama daha iyi uyum sağlamasını sağlar.

Sonuç olarak, sorumluluk bilinci kazanma, toplum içindeki sorumluluklarını yerine getirme gibi söylemler, spor branşına olan ilgilerini göstermektedir. Bu, bireylerin ilgi duydukları spor türlerinde elde ettikleri olumlu kazanımların etkisini göstermektedir (Kılıç ve Arslan, 2018).

Anne-babaların konuya bakış açısı, çocukların beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılımı ile büyük ölçüde ilişkilidir. Ailelerin bu konudaki yaklaşımı, çocuklarının bu etkinliklere katılıp katılmadığını belirlemede neredeyse en önemli faktörlerden biridir. Bazı aileler, beden eğitimi ve sporun çocukların sosyalleşmesi ve gelişimi üzerindeki olumlu etkisinin farkındadır ve bu nedenle çocukların spor ve beden eğitimine katılımını teşvik eder (Güven ve Öncü, 2006). Gençlere ders vermenin yanı sıra, sosyalleşmelerini ve kişilik yapılarını geliştirmelerine yardımcı olan ilgili alanların oluşturulması gerekir. Gençlerin eğitimi ve gelişimi, kapalı spor salonları, yüzme havuzları ve eğlence merkezleri gibi yerlerden çok daha fazlasını içerir (Kılıç ve Şener, 2013).

Özellikle beden eğitimi ve sporla ilgili olan sosyalleşme süreci, öğrencilerin içinde bulundukları önemli dönemi kolay bir şekilde atlattıklarına ve zarar görmelerine yardımcı olacaktır. Öğrencilerin sosyal bağlantılar kurmaları ve bu dönemi olumlu bir şekilde kullanmaları, kişisel gelişimlerine katkıda bulunması gereken önemli bir süreçtir (Söğüt, 2019).

1.1.3.4. Türklerde beden eğitimi ve spor

Orta Asya atlı bozkır kültürünün bir parçası olarak, Türkler her zaman zihinsel ve fiziksel olarak güçlü olmuştur. Orta Asya'da Türklerin oynadığı sporlar bir dizi anlamda savaşa hazırlık anlamına gelir. Çünkü Türkler bu sporla her zaman bedensel ve zihinsel güçlerini korumuşlardır. Orta Asya'da her zaman savaş olasılığına karşı hazır ve güçlü bir orduya sahip olmak çok önemlidir. Sağlıklı bireylerden oluşan bir orduya sahip olmak, savaşı kazanmak için çok önemlidir. Böyle bir orduya sahip olmak için de Türkler çocuklarına küçük yaşlardan itibaren güreş, at binme, avcılık ve okçuluk gibi çeşitli sporları öğrettiler. Ergenekon, Manas ve Oğuz Kağan destanlarına bakıldığında, Türklerin spor yapmak ve beden eğitimi yapmak için çok fazla çaba gösterdiğini görüyoruz. Bu destanlarda kadınların ve Binicilik ve ok atma, erkeklerin ise Beyge, Gökbörü ve Kızbörü gibi oyunlarla ve cirit atma ile ilgilendikleri görülmektedir. Evlenme çağındaki bireylerin evlenmek için ataları binme ve güreş gibi sporlarda büyük bir yetenek ve tecrübe göstermeleri gerekir (MEB, 2019, ss.46-61). Dever ve İslam (2015), Türklerde sporun çok önemli olduğunu ve düğün törenlerinde ve şöenlerde başarılı olanlar toplumda saygın bir statüye sahip olduklarını söylüyor. Eski Türk toplumlarının tarihine bakıldığında, sporun Türkler için ne kadar önemli olduğu açıktır.

1.1.3.5. Türkiye’de beden eğitimi ve sporun durumu

1900-1960 yılları arasında, beden eğitimi ve sporun merkezinde genellikle jimnastik ve beden temrinleri yer alıyordu. 1960'tan sonra organize spor dallarının daha popüler hale gelmesiyle, teknik beceriler beden eğitimi temelli bir yapı benimsenmiştir.

1990'lardan itibaren toplumsal sağlık araştırmalarında ortaya çıkan çeşitli sorunlar, zinde kalmak ve sağlıklı olmak gibi kavramların ön plana çıkmasında önemli bir rol oynamıştır. 1987 yılında onaylanan Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı, lise ve ilköğretim okullarında 1987-1988 Öğretim yılında uygulanmaya başlamıştır.

Programın genel olarak hedef temelli program tasarısı oluşturma prensiplerine dayandığını söylemek mümkündür (Sağın, 2018). 1997 yılından sonra Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenlendi. Özellikle, ders isimlerinin ve kazanımlarının düzenlenmesi ve seçmeli olarak okutulan dersler ve alan bilgisi derslerinin programa eklenmesi amaçlandı (Bulca ve diğerleri, 2012). Diğer alanlarda olduğu gibi beden eğitimi öğretmenliği

programlarında da öğretmen adaylarının alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik alan bilgisi konusunda beklenen özelliklere sahip olmaları beklenmektedir.

2017 yılında yürürlüğe giren Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Türk Milli Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri doğrultusunda öğrencileri bir sonraki öğrenim düzeyine hazırlamak için tasarlanmıştır (MEB, 2017). Bu program, öğrencilerin hareket becerilerini, aktif ve sağlıklı yaşam becerilerini, kavramları ve stratejileri, öz yönetim becerilerini, sosyal becerileri ve düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Bucher ve Koenig (1983), beden eğitimi ve spor derslerine istekli olarak katılan öğrencilerin bu dersten daha iyi sonuçlar elde edeceğini iddia ediyor. Bu nedenle, dersin veriminin artması için öğrencilerin derse katılmak istemesi ve derse katılmaktan keyif alması çok önemlidir. Ayrıca öğrencilerin zihinsel, zihinsel, psikolojik ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunacak etkinliklerle beden eğitimi ve spor dersleri yapılmalıdır. Derslerde sadece fiziksel ya da bedensel gelişimi etkileyen faaliyetler yapılmamalıdır; bunun yerine, öğrencilerin çeşitli gelişim alanlarını etkileyen etkinlikler ve faaliyetler yapılmalı. Eğitim müfredatında uygulanacak dersin verileceği bölgeye ve coğrafyaya uygun olarak, derslerin öğrencilere kolaydan zora doğru dağıtılması gerekir.

1.1.3.6. Osmanlı Devleti'nde beden eğitimi ve spor

Tarih boyunca Türkler, Osmanlı Devleti gibi önemli devletler kurdu. Ataları gibi beden, zihinsel ve ruhen güçlü olmaları nedeniyle Asya, Avrupa ve Afrika'da uzun süre hüküm sürmüşler. Osmanlı Devleti, diğer Türk devletleri gibi askeri eğitimle birlikte beden eğitimi ve spor eğitimi almaya başladı. Binicilik, atıcılık ve birebir muharebe gibi savaş teknikleri içinde yer alan sporlar, askerlere fayda sağlayacaktır. Kış aylarında verilen bu eğitim, daha sonra okullarda, spor salonlarında ve tekkelerde yaygınlaştı (Bilge, 1989).

1.1.3.7. Genç Osmanlıda beden eğitimi ve spor

Osmanlı'nın geçmişteki Türk Devletlerinde olduğu gibi, ülkenin güvenliğini sağlamak ve askerlerin beklenmedik saldırılara karşı hazır olmaları için beceriye, güce, kuvvete ve yeteneğe dayanan etkinliklere öncelik verilmiş ve beden gücüne dayalı etkinlikler sistemli hale getirilmiştir.

Osmanlı Devleti, kuruluştan itibaren 14 bedenin eğitilmesi ve güçlendirilmesi için çok sayıda tesis inşa etti. Bu tesisler, gençlerin yeteneklerini belirleyerek spor yapmalarını sağladı (MEB, 2017).

Osmanlı'da spor alanındaki kuruluşlar şunlardı:

Spor Tekkeleri: Günümüzde çeşitli branşlara ait kamp eğitim merkezleri olarak hizmet veren Türkiye Olimpiyatları Hazırlık Merkezi (TOHM), sporculara alanında uzman eğitmenler tarafından eğitim verilen spor okulları olarak hizmet vermektedir.

Spor Vakıfları: Ahilik Teşkilatları gibi esnaf ve sanatkâr teşkilatları, çocukların ve gençlerin iyi birer sporcu olabilmeleri için gönüllü olarak kurulmuş vakıflardır. Bu vakıflar, sporcuların daha iyi eğitim almaları için gelirlerini harcar.

Spor Faaliyetleri Organizatörlüğü: Bu kurum, spor tekkelerinin ve vakıflarının yardımıyla yetiştirdiği sporcuların yarışmalarını sağlamak için yarışmalar düzenler. Bu konuda en yaygın örnekler Ağalık Kurumu ve Kırkpınar Güreşleri'dir (Alpman, 1972).

Fatih Sultan Mehmet Han döneminde, Enderun'da dünyada ilk kez bir spor okulu olarak hizmet veren güreş okulu kuruldu ve zamanın güçlü pehlivanları yetiştirildi. Sultan 1. Mahmut, Enderun'u spor ve musiki akademisi haline getirdi. Ülke gençlerin kariyerlerinde ilerlemek ve tanınan bireyler olabilmek için spor yapmaları çok önemliydi. Bu nedenle, Osmanlı toplumunda spor çok değerliydi ve halkın yaşamında önemli bir rol oynadı. Haftanın belirli günlerinde Okmeydanı'nda, yarışmaları takip etmeye gelen izleyicilerin huzurunda okçuluk yarışmaları düzenleniyordu ve herkesin yarışlara katıldığı görülmüştü. Padişahlar da bazen yarışmacı veya seyirci olarak yarışmalara katılırlardı. 1789'da 2. Selim, 1202 gez (adım) mesafeden isabet kaydetmiş ve adına bir taş dikilmiştir. 1228 yılında 2. Mahmut da aynı şekilde bir gezide hedefi vurdu ve adına bir sütun dikildi.

Okçuluk yarışmalarında dereceye giren sporculara padişahlar ödül verirken, maddi durumu iyi olmayan sporcular zor durumda olan kardeşlerinin ödülü almaları için birkaç adım geri çıkarlardı. Bu, sporun yanında dayanışmanın da harika bir örneğidir (MEB, 2017: Erkal, 1982; Keten, 1993).

1.1.3.8. Tanzimat Döneminde beden eğitimi ve spor

Tanzimat dönemi, yönetim, eğitim, spor ve daha birçok alanda yapılan değişiklikler nedeniyle günümüzde bile etkisini sürdüren toplumsal bir dönemdir (Soyer, 2004). Bu döneme kadar Osmanlı'da spor, beden eğitimi ve güreş gibi faaliyetler bulunmaktaydı. Güreş, merkezleri olarak hizmet veren Güreş Tekkelerinde oynanan, ata sporu olarak bilinen bir spordur. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na kadar güreşte dünya çapında başarılarla imza atan bir ülke olarak ön plana çıkmıştır. Ancak Batılılaşma ve diğer Avrupalı devletlerle güçlü ilişkilerin ardından, siyasi ve toplumsal sorunların spor alanında da ortaya çıkmasıyla güreşteki başarılar azalmıştır. Bu durum, Tanzimat sonrası batılılaşma hareketleri tarafından bilinçli veya bilinçsiz olarak ortaya çıkan "Tekkesiz Pehlivanlık" uygulamasından kaynaklanmaktadır (Fişek, 1985).

Osmanlı'da askeri eğitim veren okullarda modern beden eğitimi ilk defa uygulanmaya başlandı. Müfredata hafif fiziksel eğitim ve mücadele sporları dahil edildi. Maarif-i Umumiye, 1869 yılından itibaren uygulanmaya başlandı. Daha sonra, askeri okulların yanı sıra Galatasaray Lisesi gibi birçok sivil eğitim kurumu, ortaokulların her biri için zorunlu olan jimnastik dersini müfredatlarına eklemeye başladı (Atalay, 2013).

1.1.3.9. Meşrutiyette beden eğitimi ve spor

Meşrutiyet dönemi, 1908–1918 yılları arasında Osmanlı devlet yönetiminde eğitim ve toplumsal hayatta ikinci bir batılı düzenlemeyi getirdi. Bu nedenle eğitim ve toplumda özgürlüğün artması, yenilikleri canlandırdı. Eğitimde görülmeye başlanan değişiklikler, beden eğitimi ve spor derslerinde de etkili oldu.

Bu dönemde kız öğrencilere yönelik yüksekokulların açılmasıyla birlikte, ders programlarına beden eğitimi ve spor dersinin yanı sıra hayata dönük derslerin eklenmesi önemli bir adımdı. Sivil okullar ve beden eğitimi öğretmenleri yetiştiren okullar, beden eğitimi ve spor derslerinin yaygınlaşmasına katkı sağladı (Bilge, 1989). Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Tarcan ve Selim Sırrı Tarcan, bu dönemde spor alanında yaptıkları çalışmalarla toplumun takdirini kazanan önemli figürlerdi. Diğer bir isim ise Avrupa ülkelerine giderek beden eğitimi ve spor alanında temaslarda bulunmuştur.

Bu araştırmalar, beden eğitimi ve sporun bilimsel bir temele dayandığını ve plansız, bilinçsiz vücut güçlendirme çalışmalarından farklı olduğunu gösterdi. Avrupa'ya eğitime giden

yabancı eğitimcilerin katkısıyla fiziksel eğitim kursları düzenlenmiş olsa da spor ve beden eğitimi gibi yeni bir bilim dalı toplumda gerekli önemi bulamamıştır (Günay, 2013).

1.1.3.10. Cumhuriyet Döneminde beden eğitimi ve spor

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte spor ve beden eğitimi kavramı önem kazandı. Mustafa Kemal Atatürk'ün, "Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur" ve "Ben sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim" sözleri ve uygulamaları, bu kavramı destekledi ve hızlı bir ilerleme kaydedildi. Gazi Terbiye Enstitüsü'nün beden eğitimi bölümünün açılmasıyla birlikte, Avrupa'dan beden eğitimi alanında uzman olan Kurt Dainans getirildi ve yurtdışına gönderilen beden eğitimi öğretmenlerinin ülkeye dönmesiyle uzman bir beden eğitimi kadrosu oluşturuldu (MEB, 2017).

Fransız "L'Auto" gazetesi, Atatürk'ün ölümünden hemen sonra Avrupa ve dünya çapında takip edilen bir yazıda Atatürk'ün beden eğitimi ve sporla ilgili görüşlerini ve sağladığı desteği okurlarına şu şekilde açıklamıştı: "Dünyada ilk defa beden eğitimini zorunlu kılan devlet adamı o oldu." Yalnızca yazılı olarak değil, gerçek hayatta da uygulamaya koymuştur. Stadyumlar ve diğer spor tesisleri inşa etti. Halk evlerinin spor kolunu kendi başına tasarladı. Spor, milletin mukadderatına hâkim olduğu ilk günden itibaren ülkede önem ve değer kazandı. Bu gelişmeler, Cumhuriyetin ilanından önceki günlerde hazırlanan hükümet programlarında en kısa zamanda "Terbiye-i Bedeniye Darulmuallimi'nin kurulmasını ve daha sonra "Gazi Terbiye Enstitüsü" olarak hizmet vermesini sağladı (Güreş, 2013).

1.1.3.11. Günümüzde beden eğitimi ve spor

Günümüzde, öğrenciler ilkokuldan ortaöğretime kadar çeşitli ders saatlerinde hem zorunlu hem de seçmeli olarak beden eğitimi ve spor dersi almaktadır. 1., 2. ve 3. sınıflarda haftalık beş saat "Beden Eğitimi ve Oyun" dersi verilir. 4. sınıfta da haftalık 2 saat verilmektedir. Ortaokul düzeyinde, İmam Hatip Ortaokullarında 20 dersi olan "Beden Eğitimi ve Spor" ile 5., 6. ve 8. sınıflarda haftalık 2 saat, diğer ortaokullarda bütün sınıf düzeylerinde haftalık 2 saat verilmektedir. Ortaokullarda ders saatleri ve kazanımlar, okulların program yapısına göre değişmektedir.

Anadolu ve Fen liselerinde bütün sınıf düzeylerinde haftalık 2 saat beden eğitimi, Anadolu imam hatip liselerinde haftalık 1 saat beden eğitimi ve Anadolu imam hatip liselerinde haftalık 2 saat güzel sanatlar ve sosyal bilimler liselerinde haftalık 2 saat beden eğitimi ve öğrencilerin tercihine göre spor dersi seçmeli olarak verilmektedir. Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde 9., 10. ve 11. sınıflarda 2 saat Beden Eğitimi ve Spor dersi vardır. 12. sınıfta ise 3 saat vardır (MEB, 2007).

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Programının başarılı olması için öğrencilerden birkaç şey beklenir:

- Çeşitli fiziksel aktivitelere katılmak ve bu aktiviteleri yapmak için gereken hareketleri yapmak psikomotor becerilere ve görüntüye yatkınlık.
- Fiziksel aktivite ve psikomotor becerileri kullanarak alana ilişkin bilgileri anlar; kural ve stratejileri kavrar, ve teknik ve taktik bilgileri kavrar. Sağlığını geliştireceği oranda bedensel aktivitelere katılır, başarı gösterir ve sağlığını koruması gerektiğini bilir. Programlı bedensel aktivitelere katılım sağlar.
- Spor yapıldığı yerlerde hem toplumsal hem de kişisel değerlere uygun olarak sorumluluk taşır (Kalemoğlu, 2011).
- "Fiziksel Etkinlik Kartları (FEK), yeni öğretim programında dersin daha canlı ve aktif olmasını sağlamak için öğretmenlere yardımcı olmak için tasarlanmıştır. "Öğretmen Kartı", "Temel Hareket Becerileri Kartları" ve "Temel Hareket Kavramları Kartları" gibi çeşitli sarı kartlar vardır. "Sağlık Anlayışı Kartları", "Spor Engel Tanımaz Kartları", "Birleştirilmiş Hareket Kartları" ve "Fiziksel Etkinlik ve Beslenme Piramidi Kartları" vardır. Mortal kart grubu, "Öğretmen Kartları", "File ve Raket Oyunları", "Hücum Oyunları", "Vurma ve Yakalama Oyunları", "Etkin Katılım", "Sağlık Anlayışı" ve "Spor Engel Tanımaz" gibi kartları içerir. Mor ve sarı kartlar, beşinci ve altıncı sınıf kazanımlarını destekler (MEB, 2018).

1.1.3.12. Beden eğitimi ve sosyal zeka gelişimi

Duygusal ve Sosyal Gelişim: Öğrencinin duygusal ve sosyal gelişimi birlikte değerlendirilir. Duygusal tepkiler genellikle acı duyma ya da hoşlanma şeklinde ortaya çıkar. Bu, kişinin hem iç hem de dış dünyasından etkilenmesinin bir sonucudur. İnsanların toplumlarının değerlerine uygun tavırlarını değiştirme süreci, sosyalleşme olarak bilinir.

Doğum sırasında başlar ve hayat boyu devam eder (Özer, 2001). Araştırmalar, beden eğitimi ve sporun insanların psikolojik sağlığı üzerindeki etkilerini inceledi.

İnsanların iyi bir psikolojik sağlığa sahip olmaları için beden eğitimi ve sporun oldukça önemli olduğunu buldu. Yurtdışındaki yapılan araştırmalar da benzer bulgulara ulaştı. Bu araştırmalar, beden eğitimi ve on yedi spor türünün kişinin ruh sağlığı ve psikolojisi üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir (Schwarzer ve Fuchs, 1996). Spor ve beden eğitimi, ergenlik döneminde olan bireylerin gelişiminde oldukça önemli bir rol oynar. Fiziksel sağlık ve gelişim, olumlu bir kişilik geliştirmede ve ruh sağlığı açısından olumlu düşüncelere ve duygulara sahip olmalarına yardımcı olur çok önemli ve gereklidir (Aracı, 1999).Bulgular, spor ve beden eğitiminin insan psikolojisini nasıl etkilediğini göstermesi açısından çok önemlidir. Garcia-Falgueras (2015), spor ve beden eğitiminin psikolojik fayda sağlayabilmek için düzenli olarak ve belirli bir yoğunluk derecesinde fiziksel aktivite ve spor yapmanın çok önemli olduğunu belirtmektedir. Sevinme, hoşlanma, üzülme, öfke, acı, kaygı ve korku gibi farklı duygu tepkileri, kişinin iç dünyasından ve çevresinden etkilenmesi nedeniyle oluşur. toplum içinde başkalarıyla olan ilişkisi ve bu ilişkiden kaynaklanan duygu ve davranışlar sosyal gelişim olarak adlandırılabilir (Bal, 2010). Beden eğitimi ve sporla ilgilenen bir kişi, çevresi tarafından sosyal olarak kabul edilir ve toplumsal çerçevede tanınma fırsatı bulur.

Sonuç olarak, kişinin kendisine uygun olan spor ve beden eğitimi faaliyetlerine katılımı ve kendi toplumsal rolünü kabul etmesine ne yardımcı olur (Cimilli, 2017). Spor ve beden eğitimi, insanların sosyalleşmesine ve kendilerini gerçekleştirmesine yardımcı olur. Bireysel veya takım olarak spor yapmak ve beden eğitimine katılmak, bireylerin fiziksel gelişimini önemli ölçüde geliştirir ve kişilik ve karakter gelişimini önemli ölçüde destekler (Tamer ve Pulur, 2001). Sosyalleşme, bir çocuğun doğumuyla başlayan ve tüm hayatını kapsayan bir davranış geliştirme süreci olarak tanımlanabilir.

Spor ve beden eğitimi amaçları arasındaki ilişki fiziksel olarak hareket etmesi, olaylara tepkide bulunabilme yeteneğini geliştirmesi ve hem kendisi hem de çevresi ile etkileşim kurması ve etkileşim kurması bulunmaktadır. Bu, spor ve beden eğitiminin fiziksel faydalarının yanı sıra sosyal ve duygusal faydaları olduğunu göstermektedir. Özgüven duyma, kazanma, kaybetme, kaybetmeyi kabul etme, kurallara uyma ve liderlik gibi toplum için faydalı davranışlar beden eğitimi ve spor etkinlikleri yoluyla kazanılabilir (Demirci, 2008). Spor ve beden eğitimi, insanların cesaretlerini, iradelerini, sorumluluk duygularını ve sabırlarını geliştirmelerine yardımcı olur. Bununla birlikte, becerileri ve bedensel özellikleri

açısından gerçekçi olmaları konusunda fikir vererek hem kendilerini kabullenmelerine yardımcı olur. Diğerlerinden farklı olan özelliklerini fark etmelerini sağlar.

Spor ve bedensel aktivite, insanların daha tutarlı ve dengeli psikolojik ve ruhsal davranışlar sergilemesine izin verir. Beden eğitimi ve sporun ek bir faydası, bireyin sorunlarla başa çıkmak için daha güvenli ve kendinden emin davranmasına yardımcı olmasıdır. Böylece bireylerin olumsuz duygu ve düşüncelerle mücadele etmelerine yardımcı olur ve farklı çözümler bulmasına yardımcı olur (EACEA, 2013). Bu nedenle, spor ve beden eğitimi sırasında insanların birbirleriyle olan etkileşimleri ve iletişimleri, toplumsal ve bireysel uyum açısından çok önemlidir (Tamer, 1987). Cinsiyet, din, mezhep ve ırk, beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılan herkesin eşit haklara sahiptir. Spor ve beden eğitimi, demokratik ve etkin bir toplum kültürünün oluşmasında önemli bir rol oynar.

Spor ve beden eğitimi, insanların toplumda sosyalleşmesinde önemli bir rol oynar. Spor yapmak ve spor yapmak, insanlara yeni arkadaşlar edinme fırsatı verir. Spor ve beden eğitimi, engelli bireylerin sosyalleşmesinde de son derece etkilidir. Spor ve beden eğitimi, toplumda gerçekleştirilen etkinliklerin sayısının ve çeşitliliğinin artmasına da yardımcı olur. Sportif etkinlikler, ülke çapında güç kazanmaya, engelli insanların toplumda yer bulmasına, toplumsal ve sosyal yapılarda uyuma, aile bağlarının güçlenmesine, yaşlı insanların kabul görmesine ve toplumsal davranışların gelişmesine yardımcı olur (Doğu, 2012).

1.1.3.13. Fizyolojik faydaları

Eğitimde fiziksel gelişim, spor ve beden eğitimi yoluyla geliştirilebilir. Bir kişi düzenli olarak spor ve beden eğitimi yaparsa daha sağlıklı olacaktır. Yapılan işler sonra vücudun iç organları daha verimli çalışır ve daha sağlıklı olur (Tamer, 1987).

Güçlü bir kondisyon ve gelişmiş kas, eklem ve iskelet yapısı, spor yapmanın önemli bir parçasıdır (Açık ve diğerleri, 1997).

Spor ve beden eğitimi, insanların fiziksel olarak sağlıklı olmalarının en önemli yollarından biridir. Spor ve beden eğitimi, kilo kontrolü, boy uzaması ve daha zinde ve enerjik bir vücuda sahip olmak için çok önemlidir. Beden vücudumuzun bütün sistemleri, özellikle beyin ve kaslar dahil olmak üzere, tüm fiziksel etkinliklerden ve spor aktivitelerinden etkilenir. Sportif faaliyetler ayrıca insan vücudunu sürat, kuvvet, dayanıklılık ve çabukluk gibi özelliklerde geliştirerek insanlara fiziksel olarak önemli bir fayda sağlar (Muallimoğlu, 1998). İnal (2003), fiziksel yorgunluğa karşı daha yüksek vücut

direnci gösteren ve spor ve beden eğitimi ile uğraşan kişilerin daha enerjik olduğunu söylüyor. Sağlıklı bir yaşam tarzı, düzenli ve dengeli bir beslenme programı ve düzenli fiziksel aktivite ile aşırı kilolu olma ve obezite azaltılabilir. Kılcal damarların sayısında bir artış, fiziksel aktivite ve sporla uğraşan kişilerde görülür. Kalp krizi geçirme olasılığı azalır. Kalp daha verimli çalışır ve vücuda daha fazla kan pompalıyor. Kroner damarlar genişler ve kalp sağlığımız için hayati önem taşır (Özdenk, 2018). Demirci'ye (2008) göre, beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılımın en belirgin faydası, bireylerin fiziksel becerilerini geliştirmesi sonucunda elde ettikleri fiziksel verimliliğin artması, fiziksel dayanıklılığın ve gücün artması ve fiziksel becerilerinin geliştirilmesidir.

Sanayileşme ile gelişen hayat tarzları ve gelişen teknolojik cihazlar, insanların günlük hayatlarında hareketsiz bir yaşam tarzı yaşamalarına neden oluyor. Bu, insanların fiziksel olarak sağlıklı olma durumlarını da önemli ölçüde etkiler. Çünkü rahat bir yaşam tarzı sürdüren bir kişinin fiziksel aktivite düzeyi ve kapasitesi giderek azalır ve bu da kişinin fiziksel açıdan çeşitli sağlık sorunları ile karşı karşıya kalmasına neden olabilir (Bulut, 2013).

1.1.3.14. Beden eğitimi dersinin genel eğitim içindeki yeri

Beden eğitimi, fiziksel etkinlikler aracılığıyla insanın çok yönlü bütünsel gelişimine odaklanan genel eğitimin önemli bir bileşenidir. Genel eğitim amaçları ile fiziksel eğitim amaçları arasında benzerlikler bulunması, fiziksel eğitimin genel eğitimi destekleyen nitelikte olduğunu gösterir.

Çeşitli kas etkinlikleriyle hem kişisel hem de toplumsal açıdan faydalıdır. Ayrıca öğrencilere oyun ve serbest zaman etkinlikleri gibi faaliyetlerle zamanlarını etkili bir şekilde kullanabilme yeteneği kazandırır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesine göre, bir bireyin zihinsel, fikren zeki, bedenlen dinç ve ruhen sağlıklı olması, toplumların gelişmesi ve ilerlemesi açısından en önemli faktördür. Bu nedenle, uzun yıllar boyunca düzenli olarak beden eğitimi almanın önemini anlamış bireylerin, bu disiplini hayatlarının vazgeçilmez bir parçası haline getirmeleri önemlidir. Bu gelişim, ilkokuldan başlayarak tüm eğitim kurumlarında planlı ve sistemli spor ve beden eğitimi programlarıyla mümkündür (Oral ve Şentürk, 1998; Karşlı, 2005).

Modern eğitim sisteminin birincil amacı, öğrencilerin psikomotor, bilişsel, duyuşsal ve sosyal yetenekleri dahil tüm yönleriyle gelişmelerini sağlamaktır. Bireyin akademik ve zihinsel gelişimini tam olarak destekleyebilmesi, aynı zamanda bedensel gelişimini de desteklemesiyle mümkündür. Bu nedenle, çağdaş eğitim felsefesine uygun olarak bu alandaki aktivitelerin artırılması gerekmektedir. Genel eğitimin duyuşsal aşamalarına da katkıda bulunan beden eğitimi, öğrencilerin ahlaki değer yargılarına, kişilik gelişimine ve hayata anlamlı bir bakış açısına sahip bireyler olmalarına yardımcı olur.

1.1.3.15. Beden eğitimi ve sporun genel amaçları

Beden eğitimi ve sporun temel amacı, bireyleri daha sağlıklı ve zinde hale getirmektir. Bu hedefe ulaşmak için sigara içme, uyuşturucu kullanma gibi zararlı alışkanlıklardan kaçınma ve benzeri çeşitli hedeflere yönelmeyi içerir. Ancak, bu hedefler arasında en önemlisi, bireylerin zihinsel, ruhsal ve toplumsal gelişimini desteklemektir. Beden eğitimi kursları, bireyleri daha sağlıklı, huzurlu, özverili ve çevrelerindeki gelişmelere daha duyarlı hale getirme potansiyeline sahiptir. Doğru bir şekilde enerji yönetimi sayesinde birey, topluma, kendisine ve başkalarına zarar verme olasılığını azaltabilir. Vücut geliştirmenin yanı sıra bireyin çevresine faydalı olabilmesi için doğru dengeyi sağlamak önemlidir. Beden eğitimi dersleri, bireyin fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak rahatlamasına katkıda bulunabilir (Şahin vd., 2001).

Beden eğitimi ve spor, sadece fiziksel sağlığı değil, aynı zamanda bireyin genel yaşam kalitesini artırmak, stresle başa çıkma becerilerini geliştirmek ve toplumsal sorumluluk duygusunu pekiştirmek gibi önemli katkılarda bulunabilir.

1.1.3.16. Beden eğitimi öğretme tarzları

Beden eğitimi ve spor derslerinin etkili bir şekilde öğretilmesi için çeşitli öğretim tarzları kullanılmaktadır. Tortop'un (2005) belirttiği yaygın öğretim tarzları şunlardır:

Komut Tarzı: Öğretmen, tüm kararları alır ve derse hazırlanma, yürütme ve değerlendirme süreçlerinde tek yetkilidir.

Alıştırma Tarzı: Öğrenciler, ders sırasında kullanacakları hareketleri ve yöntemleri araştırma ve alıştırma yaparak öğrenirler. Öğretmen, hazırlık ve değerlendirme süreçlerine katılır.

Eşli Çalışma Tarzı: Bu tarz, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Çalışma arkadaşları arasında bilgi alışverişi yapılır.

Kendini Denetleme: Bireyler, kendi performanslarını değerlendirme becerisini geliştirirler. Öğretmen, öğrencilere kendi performanslarını değerlendirmelerinde rehberlik eder.

Katılım Modu: Öğretmen, tavsiyelerde bulunur ancak uygulama sürecini öğrencilere bırakır. Öğrenciler elde ettikleri başarıları değerlendirirler.

Rehberli Buluş Tarzı: Öğretmen, öğrencileri planlanan amaçlara ulaşmaları için yönlendirir ve sorular sorar. Planlama aşaması öğretmene bağlıdır, ancak uygulama aşaması öğrencinin sorumluluğundadır.

Sorunları Çözme Yöntemi: Öğretmen, aktivitenin düzenlenmesini bilirken, öğrencilere sorunları belirleme ve çözme becerilerini öğretir.

Bu çeşitli öğretim tarzları, öğrencilere farklı öğrenme deneyimleri sunarak onların gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

1.1.4. Tutum kavramı

Tutumlar, bir olay ya da olay karşısında insanların olası tavır durumlarıdır. Herhangi bir soyut kavram, durum ya da olgu, bir tasarımın, bir eşyanın, bir olayın, bir durumun ya da bir insan grubu tutumun konusu olabilir (İnceoğlu, 2010).

Tutum, bir nesne, fikir veya insana ilişkin pozitif veya negatif bir tepki gösterme meylinin duygusal düzeyidir (Alparslan, 2008). Tutum, kişiyi belirli durumlar karşısında belirli tavırlar sergilemeye yönelten öğrenilmiş meyillimler olarak tanımlanır (Başer, 2009). Duyuşsal faktörler, insanların davranışlarını etkiler. Bu bağlamda kişilerin tutumları hem davranışlarını hem de şiddetini etkiler.

Eğitim alanında yapılan araştırmalar, öğrencilerin öğretmene, derse ve materyale ilişkin tutumlarının ders başarısını etkilediğini göstermektedir. (Hünük, 2006) Tutum ile ilgili araştırmalar çeşitli bilim alanlarında uzun süredir yapılmış olsa da (Güllü ve Güçlü, 2009). Herbert Spencer'ın 1862'de kişinin zihinsel durumu hakkında yaptığı açıklama, tutumun ifade bakımından meydana geleceğine yol açar. Lange daha sonra aynı şeyi söyledi. Bununla birlikte, günümüzde sosyologlar ve psikologlar tarafından tartışılan ve incelenen yaygın bir konudur. Sonuç olarak, bu ve diğer konularla ilgili tartışmalar ve araştırmalar, sosyal psikoloji olarak bilinen disiplinin gelişimi için çok önemlidir (Güllü ve Güçlü, 2009).

1.1.4.1. Tutumun ögeleri

Tutumların bilişsel, davranışsal ve duygusal üç ana bileşeni vardır (Kavas, 2013). Bir durum, nesne ya da kişi hakkında insanların bilişsel, duygusal ve davranışsal olarak ortaya koydukları duruş, insanların bu konudaki tutumunu yansıtır. Örgütsel bir ilişki ve uyum, bu üç bileşenin gerçekleşebilmesi için gereklidir (İnceoğlu, 2010).

1.1.4.2. Beden eğitimi dersinde tutum

Beden eğitimi dersleri, temel eğitimin vazgeçilmez bir parçası olarak hizmet eder ve bireylerin çok yönlü gelişimine katkıda bulunmanın yanı sıra toplumun genel sağlığını artırmaya yönelik önemli bir rol oynar. Bu nedenle, beden eğitimi dersleri temel eğitimin olmazsa olmaz bir bileşeni olarak kabul edilir. Spor ve beden eğitimi programlarının temel amacı, bireylerin fiziksel aktivitelere olumlu bir tutum geliştirmelerine yardımcı olmaktır (Özyalvaç, 2010). Beden eğitiminin genel eğitim sistemi içindeki kilit rolü nedeniyle, birçok araştırmacı bu dersi çeşitli yönleriyle incelemiştir (Kangalgil, Hünük ve Demirhan, 2006; Çelik ve Pulur, 2011; Trudeau ve Shephard, 2005).

Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı duygu ve davranışları, dersin kalitesini etkileyebilir, öğrencilerin derse gereken önemi vermemesine neden olabilir veya dersin işleyişini etkileyebilecek çeşitli sorunlara yol açabilir (Güllü ve Güçlü, 2009). Öğrencilerin beden eğitimi ve sporla ilgili tutumları, dersle ilgili motivasyonlarına göre şekillenir (Sproule, John Wang, Morgan, Mcneill ve McMorris, 2007). Özellikle öğrencilerin sosyal yaşamları, beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını doğrudan etkileyebilir (Hassandra, Goudas ve Chroni, 2003). Bu nedenle, beden eğitimi derslerinin öğrenciler üzerinde olumlu bir etki bırakabilmesi için dersin kalitesi, içeriği ve öğrenci motivasyonu gibi faktörlere dikkat edilmesi önemlidir.

1.1.4.3. Aile tutumları

Aile, toplumun niteliklerini yansıtan ve sosyokültürel özellikleri şekillendiren önemli bir unsur olarak çocukların gelişimini desteklemek için gerekli kişisel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılar.

Çocuğun kişilik gelişiminde, ebeveynlerin çocuklarını nasıl yetiştirecekleri konusundaki bilgi ve deneyimleri büyük bir rol oynar. Çocuğun doğumundan itibaren aile ilişkileri ve yaşanan deneyimler hem fiziksel hem de sosyal çevreye uyum sürecinde çocuğa rehberlik eder (Yaşa, 2012; Yavuzer vd., 2013). Ailelerin iç düzeninde farklı yapılar bulunabilir ve çocuklar, anne-babalarının liderliği altında büyürler. Ebeveynlerin çocuklarını nasıl gördükleri ve destekledikleri, çocukların kişisel gelişimini etkiler. Ebeveynler, çocuklarına olumlu bir örnek oluşturduklarında, çocuklar da onları model alarak benzer davranışlar sergilerler (Yavuzer, 2011).

Her aile, çocuk yetiştirme konusunda farklı düşüncelere sahiptir. Aynı ailede yaşayan ebeveynler, çocuklarına aynı şekilde davranabilirler veya bazı çocuklara daha anlayışlı, bazılarına ise farklı yaklaşabilirler (Çağdaş ve Sezer, 2011). Bu nedenle, aynı aile içinde farklı kişiliklere sahip çocuklar yetiştirilebilir.

Çocukların ailelerinde gözlemledikleri farklı davranışlar, farklı etkilere ve sonuçlara yol açabilir. Aile içindeki duygusal dinamikler hem olumlu hem de olumsuz biçimde çocukları etkiler.

1.1.4.3.1. Olumsuz anne-baba tutumları

Yeni doğmuş bir bebek, zaman içinde büyüdükçe yeni bilgiler, beceriler ve deneyimler kazanır. Bu süreçte, çocuk davranışlarını kontrol altına almayı öğrenir. Ancak, çocuğun bu başarıları elde etmesi, sağlıklı bir aile rehberliği ile mümkündür. Olumsuz ebeveyn tutumları, bireyin sağlıklı gelişimini olumsuz etkileyebilir ve uyumsuz davranışlara yol açabilir. Bu nedenle, aile içindeki rehberlik ve tutumlar, çocuğun gelişimi üzerinde önemli bir rol oynar (Çağdaş ve Sezer, 2011).

1.1.4.3.2. Otoriter ve baskıcı tutum

Otoriter ebeveynlerin en belirgin özelliklerinden biri, çocuklarına karşı uyguladıkları baskıdır. Bu ebeveynler, çocuklarının davranışlarını kontrol etmeye ve yönlendirmeye çalışırlar ve çocukları için önemli olanın, anne babanın kararlarına uymak olduğunu düşünürler. Otoriter ebeveynler, çocuklarının ebeveynlerine itaat etmesini zorunlu görürler ve çocuklarına çok hakim olduklarına inanırlar.

Bu tutum, ebeveynlerin kararlarına mutlak bir şekilde güvenmeleri ve çocuklarına her zaman doğru olduklarına inanmalarıyla karakterizedir (Kulaksızoğlu, 2014).

Otoriter-baskıcı ailelerde, çocukların davranışları genellikle eleştirilir.

- Anne-baba çocuklara baskı uygular.
- Ebeveynler çocuklarının emeklerinin farkında değildir.
- Çocukların fikirleri kabul edilmez.
- Anne babalar sürekli olarak sorgular, eleştirir ve suçlar.
- Kendi kuralları vardır ve esnetilmez veya açıklanmaz.
- Çocuklardan ziyade anne ve babaların istekleri önemlidir.
- Anne ve baba sorumludur.
- Bu ailelerde büyüyen çocukların özgüvenleri gelişmez.
- İleri yaşlarda, zorluklarla karşı karşıya kalırlar ve çaresiz kalırlar.
- Toplum içinde özgürce konuşmaktan çekinirler.
- Bir gruba ait olmaktan çekinebilirler.
- Kusurları sürekli olarak arandığı için stres yaşarlar ve hata yapmaktan korkarlar (Eker, 2016).

1.1.4.3.3. Aşırı koruyucu tutum

Ailenin bu tutumu nedeniyle çocuğun kendi kendine yetme yeteneğine sahip olmaması nedeniyle toplum içinde pasif ve çekingen bireyler olarak görülürler. Gerekli korumayı göremeyen veya isteklerini karşılayamayan çocuklar saldırgan olabilir, aşırı şiddete meyilli olabilirler (Yavuzer, 2011). Çocuğun fiziksel olarak yeterli kas gelişimine sahip olduğu aşamada, kendi başına tuvalet ihtiyacını karşılaması, yemek yemesi, giyinip soyunması, arkadaşlarını eve davet etmesi ve arkadaşlarının evine gitmesine izin vermek, çocuğun güvenliğini artırarak, sosyal bir kişilik ve bağımsız bir birey olma yolunda destek olabilir. Bu tür sorumlulukların verilmesi, çocuğun kendi yeteneklerini keşfetmesine ve bağımsızlık duygusunu geliştirmesine yardımcı olabilir. Aksine, bu tür gelişimsel görevlerde aksama veya aile tarafından engelleme, çocuğun psiko-sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Aile, çocuğun kendini tanımasına ve kendi benliğini oluşturmaya destek

olmalıdır, aksi takdirde çocuk, ailenin beklediği kişilik özelliklerini geliştirebilir, ancak bu, çocuğun gerçek potansiyelini keşfetmesini engelleyebilir (Yavuzer, 2011).

1.1.4.3.4. Aşırı ilgisiz tutum

Kayıtsız ve ilgisiz bir tavır, ebeveynlerin çocuğu görmezden gelme, tek başına bırakma ve duyarsız davranma şeklinde ortaya çıkar. Bu tutum, duygusal istismarın bir türüdür ve anne-baba arasında iletişimsizlik içerir. İlgisiz bir tutum, çocuğun hem yakın çevresine hem de arkadaşlarına zarar verme veya suça meyletme eğilimini artırabilir. Çocuğun duygusal ihtiyaçlarının ihmal edilmesi, olumsuz davranışlara yol açabilir ve uzun vadede psikolojik sorunlara neden olabilir (Yavuzer, 2004). Ayrıca, çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişimini engelleyebilir ve duygusal olarak güvensiz bir bağlanma modeline neden olabilir.

1.1.4.3.5. Mükemmelliyetçi tutum

Güvensizlik, ebeveynlerinin beklentilerini karşılamak için yaşayan çocukların ana hedefidir ve bu durumu sık sık hissederler. Bu çocuklar, ebeveynlerinden olumlu geribildirim aldıklarında sevinirken, aksi takdirde ebeveynlerinden gelebilecek sözlü ya da fiziksel şiddet korkusuyla kendilerini yetersiz hissederler. Bu tür ailelerde yetişen çocuklar, ebeveynleri tarafından konulan sınırlar ve kontrolün farkında oldukları için onların ilgi ve ihtiyaçlarını önceliklendirebilirler (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012).

1.1.4.3.6. Olumlu anne-baba tutumları

Olumsuz anne-baba tutumlarının yanı sıra, çocuğun gelişiminin ön planda olduğu, her çocuğun farklı bir yapı ve karaktere sahip olduğu ve aile içinde söz sahibi olan bireyler olarak kabul edildiği bazı olumlu anne-baba tutumları da bulunmaktadır. Bu tür ailelerde büyüyen çocuklar, güveni farklı ortamlarda kuralların neden konulduğunu anlarlar ve bu kurallara uyum sağlarlar. Demokratik, güven verici ve hoşgörülü anne-baba tutumları, çocukların sağlıklı bir gelişim göstermelerine katkıda bulunabilir.

1.1.4.3.7. Demokratik anne-baba tutumu

Demokratik bir yaklaşımın hakim olduğu ailelerde, sınırlı özgürlüklerin bulunduğu bir ortam olabilir. Ebeveynler, çocuklarına belirli sınırlamalar getirebilir, ancak bu sınırlamalar kullanılabilecek ölçüde ve uygun bir şekilde uygulandığında genişletilebilir. Demokratik ailelerde, çocuklar emirlerle değil, deneme-yanılma şansı ile eğitilir. Bu ailelerde yetişen çocuklardan, yaşlarına uygun davranışlar sergilemeleri beklenir ve çocuğun kişiliğine saygı gösterilir.

1.1.4.3.8. Güven verici ve hoşgörülü tutum

Anne-babanın normal düzeyde hoşgörü gösterdiği durumlarda, çocuk kendine daha güvenen, yaratıcı ve toplumsal bir birey haline gelebilir.

Bu tür bir anne-baba yaklaşımı sayesinde, ailenin belirlediği kurallara uyan çocuklar, kendilerini değerli ve ailenin bir parçası olarak hissederler. Sevgi ve saygıya dayalı aile ortamlarında büyüyen çocuklar, kendi seçimlerini yapma ve değer yargıları oluşturma konusunda özgürdürler.

1.1.5. Sosyal zeka kavramı ve tanımı

Sosyal zekanın kişilikte önemli bir nitelik olduğu genel olarak kabul görmektedir. Bu kavram, insanların doğal eğilimlerini ve diğer insanlarla olan ilişkilerini nasıl yönettiğini anlamaya yönelik bir çaba içinde ortaya çıkmıştır. Bazı insanlar sosyal ilişkilerde başarılı ve etkili olabilirken, diğerleri bu konuda zorlanabilir. Bu farklılıklar, bireyler arasındaki sosyal zeka düzeyindeki değişkenliklere işaret etmektedir.

Sosyal zekanın tam olarak tanımlanması ve ölçülmesi zorlu bir görev olmuştur. Bu konudaki deneysel çalışmaların birçoğu başarılı olamamış, literatürde önerilen tanımlamaların ise genel bir kabul görmemiştir. Psikologlar arasında sosyal zekanın spesifik özellikleri konusundaki anlaşmazlıklar, kavramın karmaşıklığına ve çok yönlülüğüne odaklanmaktadır.

Thorndike'in 1920'de ortaya attığı sosyal zeka kavramı, zekayı düşünceleri anlama, nesnelere odaklanma ve insanlarla etkileşim kurma yetenekleri olarak üç ana kategoriye

ayırmıştır. Bu tanım, sosyal zekayı hem zihinsel hem de davranışsal becerilere bağlı bir yetenek olarak ele almıştır.

Walker ve Foley (1973) ise sosyal zekayı, az gelişmiş ve uzun bir geçmişe sahip bireylere toplumsal beceriler kazandırmayı amaçlayan bir kavram olarak tanımlamıştır. Bu, insanların çevresindeki diğer bireylerle etkileşimde bulunma, empati kurma ve toplum içinde akıllıca davranma becerilerini içermektedir.

Vernon (1933) sosyal zekayı, sosyal konularda bilgi sahibi olma, başkalarının duygu ve düşüncelerini anlama (zihinsel) ve diğer insanlarla iyi geçinme ve toplumda rahat olma (davranışsal) olarak tanımlamıştır.

Sosyal zekanın spesifik bileşenleri konusunda ön plana çıkan sekiz öge şunlardır:

1. İnsanları anlama: Sözlü ve sözsüz iletişimlerini doğru bir şekilde anlama.
2. Başkalarını etkileme.
3. Etkili dinleme.
4. İletişim sırasında popüler olma ve anlaşılabilir olma.
5. Sosyal ortamlarda popülerlik.
6. Sosyal sorunları çözme ve tartışma yeteneği.
7. Başkalarını ikna etme.
8. Zaman yönetimi.

1.1.5.1. Sosyal zekâ ölçümü ve ölçekleri

Sosyal zekâ ile ilgili genel bir anlayışın olmaması ve kavramın boyutlarını belirlemede farklı görüşlerin ortaya çıkması, kavramın ölçülmesini zorlaştırmıştır.

Bu nedenle, sosyal zekanın doğrudan ölçülmesi yerine, empati, kişilerarası iletişim vb. gibi sosyal zekâ kavramı içinde yer alan bazı ölçekler geliştirilmiştir (Baumgartner ve Vasil'ová). Bu konuyla ilgili alan yazı incelendiğinde, çeşitli ölçek türleri olduğu görüldü.

1. Başarı göstergesi olan,
2. Kendini değerlendirmeyi temel alan,
3. Çocuklar (ve diğerleri) için kullanılan
4. Davranış değerlendirmesini esas alan ölçeklerdir.

1.1.5.2. Sosyal zekanın gelişimi

Psikoloji, insan zekası üzerine yüzyıllardır süregelen bir ilgiye sahiptir. Bu alan, akademik (soyut veya genel) zeka konusunda kapsamlı tanımlamalara ve açıklamalara sahiptir. Ancak, sosyal zeka alanındaki teoriler ve ölçme araçları, uzun bir araştırma geleneğine sahip olmasına rağmen hala tam olarak çözülememiştir. Sosyal zeka konusundaki literatür, bir dizi farklı tanım içermekle birlikte, net bir tanımın henüz oluşmadığını göstermektedir.

Sosyal zekanın ilk kez 1920'de Thorndike tarafından ortaya atılmasına rağmen, bu alana olan ilginin düşük olması bir dizi zorlukla açıklanabilir. Öncelikle, akademik zeka ile sözel yetenek ve bilimsel zeka arasındaki ayrımın zor olmasıdır. Sosyal zeka, sözel ve görsel-mekânsal zeka ile sıkça karıştırılmış ve geniş bir tanım altında ele alınmıştır. Makyavelizm ve karizma gibi sosyal taktikler, sosyal zekayı genel zekadan ayıran unsurlar arasında yer almaktadır.

İkinci bir zorluk, araştırmacıların yıllar içinde sosyal zekayı farklı şekillerde tanımlamış olmalarıdır. Bazı tanımlamalar, zihinsel faktörlere veya insanları anlama yetisine odaklanırken, diğerleri spesifik davranışlar, özellikle de diğer insanlarla etkileşimde bulunma becerisi üzerine odaklanmıştır. Sosyal zekanın karmaşıklığı da bu alanda karşılaşılan üçüncü bir zorluğu oluşturur.

Wechsler'in sosyal zekayı ölçmeye yönelik yaklaşımı, Vernon ve Thorndike'inkiyle farklılık göstermiştir. Wechsler, sosyal zekayı genel zekanın sosyal koşullarda kullanılan bir yansıması olarak değerlendirmiştir. Ancak, sosyal zekanın tanımlanamadığı ve ölçülemediği düşüncesi, Cronbach'ın 1960'larda ortaya attığı bir değerlendirme sonucudur.

Sosyal zekanın boyutları ve modelleri konusundaki çalışmalar, akademik zekadan ayrılma çabalarına rağmen başarısız olmuştur. Ancak, sosyal zekanın popülerliğindeki yeniden artış ve davranışsal sosyal zekanın kavramsal sosyal zekadan ayrılması, umut verici gelişmelerdir.

1.1.5.3. Sosyal zekanın ölçülmesi

Sosyal zeka araştırmalarının yüzyıla yakın bir geçmişi olmasına rağmen yeterli düzeyde başarı elde edememesinin birkaç nedeni bulunmaktadır. Bu zorluklar, genellikle

birbirine bağılı iki ana sebepten kaynaklanmaktadır. Birincisi, sosyal zekanın yapısını tanımlama ve açıklama konusundaki zorluklardır.

İkincisi ise, sosyal zekayı ölçmek için kullanılan araçların genellikle akademik zekayı ölçmekten yeterince farklı olmamasıdır. Bu yapısal belirsizlik, sosyal zeka araştırmalarının karşılaştığı en büyük sorunlardan biridir, çünkü sosyal zeka tam olarak tanımlanamamış ve ölçülememiştir. Thorndike (1920), sosyal zekayı ölçmenin zor olduğunu ve bu tür bir yeteneği değerlendirmek için standart laboratuvar koşullarının yetersiz kaldığını belirtmiştir. Ona göre, sosyal zeka, çocukların oyun alanları, kışlalar, fabrikalar, satış ofisleri ve çocuk yuvaları gibi yerlerde yaygın olarak bulunsa da bu durum standart laboratuvar koşullarında gizlenir.

Sosyal zekanın ölçümüne yönelik ilk girişimlerden biri George Washington Sosyal Zeka Testi (GWSIT) olmuştur. Ancak, bu testin soyut zeka ile yüksek düzeyde bağlantılı olması eleştirilmiştir. Thorndike ve Stein (1937), GWSIT'in kelimeler ve düşüncelerle çalışma yetisine odaklanmasının, sosyal zekanın soyut zekaya kaymasına neden olabileceğini ileri sürmüştür.

Sosyal zekanın 1960'lara kadar önemli ölçüde azalan bir ilgiye sahip olduğu dönemde, Guilford'un Zekanın Yapısı Modeli bu alandaki ilgiyi canlandırmıştır. Ancak, sosyal zekanın ölçümü konusundaki çabalar, sözel ifadelerle dayalı olarak genel zekadan ayırt edici bir ölçüm yapmakta zorlanmıştır. Guilford'un modeline dayalı olarak oluşturulan sosyal zeka ölçeği, sözel ifadeler içermemesi nedeniyle eleştirilmiştir.

Sosyal zekanın ölçümü konusundaki diğer girişimler arasında, sözsüz iletişimi çözmeye yönelik psikolojik araştırmalardan elde edilen bulgular ve sosyal becerileri içeren testlerle sosyal zekayı ölçmeye yönelik çeşitli psikometrik yaklaşımlar bulunmaktadır. Ancak, bu çabalar genellikle sosyal zekanın temel süreçlerini anlamakta yetersiz kalmıştır.

Ford ve Tisak (1983), sosyal zekayı ölçmek için etkili sosyal performans veya adaptasyona odaklanan bir yöntem kullanmış ve bu yöntemle sosyal zekanın çeşitli boyutlarını ortaya çıkarmışlardır. Ancak, sosyal zekanın akademik zekadan daha etkili olduğunu gösteren bu ölçüm modeli dahi, sosyal zekanın karmaşıklığına tam anlamıyla ulaşamamıştır.

Sonuç olarak, sosyal zeka konusundaki araştırmalar, yapısal belirsizlik ve ölçüm zorluklarıyla karşılaşmış, farklı tanımlamalar ve ölçüm modelleri arasında bir birlik sağlanamamıştır. Sosyal zeka konusundaki çabaların devam etmesi ve daha bütünlük

sağlayacak ölçüm araçları geliştirilmesi, bu alandaki anlayışımızı derinleştirmek açısından önemlidir.

Silvera, Martinussen ve Dahl'ın (2001) çalışması, sosyal zeka ile ilgili dört temel gereksinimi ele alır. Yazarlar, daha önceki tanımlardan bağımsız olarak akademik zeka veya sözel yetenek gibi kavramlardan ayrı bir sosyal zeka tanımı yapmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, deneysel çalışmalarda kullanılabilecek bir tanım geliştirme çabası içerisindeyler. Sosyal zekanın boyutları konusundaki bilişsel ve davranışsal yönlerin sosyal zeka üzerindeki etkisi de bu çalışmanın odak noktalarından biridir.

Silvera ve diğerlerinin (2001) modeline göre sosyal zeka, hem insanları anlamaya dayanan bilişsel bir boyutu hem de olayları ve kişileri yönetmeye dayanan davranışsal bir boyutu içeren çok boyutlu bir anlayışa sahiptir. Bu model, sosyal zekanın geniş bir kapsama sahip olduğunu ve hem bilişsel hem de davranışsal süreçleri içerdiğini vurgular.

Bu çerçevede, sosyal zekanın kişinin toplam zekası içinde bir yapı olarak mı yoksa ayrı bir bileşen olarak mı ele alınması gerektiği konusundaki tartışma da ele alınmaktadır (Silvera, Martinussen ve Dahl, 2001).

Silvera ve diğerlerinin (2001) modeline göre sosyal zeka, üç ana boyuttan oluşmaktadır:

Bilgi Edinme Süreci: Bu boyut, bir bireyin karşıdaki kişinin duygularını ve düşüncelerini anlama, iletişimde kullanılan sözlü ve sözlü olmayan ifadeleri yorumlama ve tahmin etme yeteneğini içerir.

Çevreye Farkındalık: Sosyal zekanın bir diğer boyutu, bireyin bulunduğu çevrenin koşullarını anlama, oradaki insanların özelliklerini ve toplumun beklentilerini bütünsel bir şekilde ele alabilme ve ortama uygun şekilde davranabilme yeteneğini kapsar.

Sosyal İlişki Kurma Yeteneği: Bu boyut, bireyin dış dünyaya açılabilme, tanımadığı kişilerle etkileşimde bulunabilme, ilişkileri etkili bir şekilde yönetebilme ve gerektiğinde kriz durumlarını başa çıkabilme becerisini içerir (Silvera, Martinussen ve Dahl, 2001).

Bu bileşenler, sosyal zekanın geniş bir beceri yelpazesi olduğunu ve bu becerilerin karmaşıklığını vurgulamaktadır. Bu noktada, sosyal zekanın doğasını tam olarak anlamak için daha fazla araştırmaya ve anlaşmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Ford ve Tisak'ın çok boyutlu tanımlama yaklaşımı, sosyal zekanın akademik zekadan ayrılabilceğini ve bu ayrımın sosyal davranışları daha iyi tahmin edebileceğini göstermiştir. Ancak, sosyal zekanın ölçüm araçları ve tanımlamaları konusundaki farklılıklar, çeşitli çalışmalarda tutarsızlıklara neden olmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Amacı

Türkiye'deki lise müfredatı, beden eğitimi derslerini zorunlu kılmaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, spor lisesi ve fen lisesinde eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını incelemek, sosyal zeka seviyelerini karşılaştırmak ve elde edilen sonuçları etkileyen değişkenleri belirlemektir. Ayrıca, bu çalışma literatüre yeni bilgiler kazandırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, Elazığ ilinin merkezinde rastgele seçilen bir fen lisesi ve bir spor lisesinde öğrenim gören toplam 627 öğrenci üzerinde araştırma yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın önemi, Elazığ'da daha önce bu konuda yapılmış bir çalışmanın olmaması ve ildeki öğrencilerin beden eğitimi ile spor derslerine yönelik olumlu ve olumsuz tutumlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda, sosyal zeka düzeylerindeki farklılıkları gözlemleyerek, bu konuda gerekli önlemleri belirlemeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma, bir dizi soruya yanıt arayacaktır. Bu sorular arasında, çalışmadaki öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin görüşlerinin cinsiyetlere göre anlamlı bir şekilde değişip değişmediği, lise türüne göre öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yaklaşımlarının nasıl değiştiği, ayrıca öğrencilerin beden eğitimi ve sporla ilgili görüşlerinin aile gelir durumuna göre önemli bir farklılık gösterip göstermediği yer almaktadır. Bu değişkenlere dayanarak, öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Elde edilecek sonuçlar, bu konuda stratejik önem taşıyan alanlarda bilgi sağlayarak, ilgili tarafların daha etkili ve öğrenci odaklı bir eğitim stratejisi oluşturmalarına katkıda bulunabilir.

2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın örneklem grubu, toplamda 627 öğrenciyi içermektedir. Araştırmacı tarafından oluşturulan 65 sorudan oluşan "Kişisel Bilgi Formu", Güllü ve Güçlü tarafından

2009 yılında geliştirilen 35 maddeden oluşan "Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği ve Martinussen ve Dahl (2001) tarafından geliştirilen ve Doğan ve Çetin (2009) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan 21 sorudan oluşan Tromso Sosyal Zekâ Ölçeğine verilen cevaplar üzerinden sınırlandırılmıştır.

Araştırma, bir dizi varsayım üzerine kurulmuştur. İlk olarak, öğrencilerin hem kişisel bilgi formundaki soruları hem de anketteki maddeleri doğru ve içtenlikle yanıtladığı varsayılmıştır. Bu, verilerin güvenilirliğini ve doğruluğunu sağlamak amacıyla önemlidir.

İkinci varsayım ise, rastgele seçilen fen lisesi ve spor lisesinin Elazığ ili merkezindeki diğer okullarla benzerlik gösterdiği düşüncesidir. Bu varsayım, örneklem grubunun genel öğrenci popülasyonunu temsil etme kapasitesini artırmayı amaçlar.

Bu varsayımların geçerli olması, elde edilen verilerin analizinde ve sonuçların çıkarılmasında önemlidir. Araştırmanın güvenilir ve geçerli sonuçlar üretebilmesi için bu varsayımların dikkate alınması önemlidir.

2.4. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemleri içerisinde olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu doğrultuda belirli bir evrenden elde edilen verilerin analizi sonucunda yapılan bir inceleme şekli ortaya konmuştur.

2.5. Evren Ve Örneklem Grubu

Araştırmanın evreni; 2022-2023 yılında milli eğitim bakanlığı bünyesinde öğrenim gören Lise öğrencileri olup, örneklemini ise 2022-2023 eğitim öğretim yılı Elazığ'da Kaya Karakaya Güzel Sanatlar ve Spor Lisesinin spor bölümü öğrencileri ile Kaya Karakaya Fen Lisesi, Cemil Meriç Fen Lisesi ve Ahmet Kabaklı Fen lisesi öğrencileri oluşturmaktadır.

2.6. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama araçları olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği” ile “Sosyal Zeka Ölçeği” kullanılmıştır.

2.7. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetini, sınıflarını, aktif spor yaşantısını ve demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

2.8. Tromso Sosyal Zeka Ölçeği

Doğan ve Çetin (2009) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan bu ölçek 21 maddeden oluşmaktadır ve Likert bir yapıya sahiptir. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar sosyal beceriler, sosyal bilgi süreci ve sosyal farkındalıktır.

Ölçekteki alt boyutlardan olan sosyal becerilere ait 6, sosyal bilgi sürecine ait 8, sosyal farkındalığa ait ise 7 soru bulunmaktadır. Beşli likert tipinden oluşan ölçekte en düşük puan 1 en yüksek puan 5 olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda ölçekten alınabilecek minimum puan 21 maksimum puan ise 105'tir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarında ise sosyal bilgi ölçeği 0.68, sosyal beceriler 0.81. sosyal farkındalık ise 0.95 olarak tespit edilmiştir. Ölçekte Cronbach Alpha katsayısı 0.83 olarak bulunurken alt ölçeklere ait bu katsayı 0.67 ile 0.85 arasında değişiklik göstermektedir.

2.9. Beden Eğitimi Ve Spor Dersi Tutum Ölçeği

Araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı bakış açılarını belirlemek için Güllü ve Güçlü (2009) tarafından geliştirilen “Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek toplamda 35 sorudan oluşmaktadır. Bu soruların 11 tanesi pozitif 24 tanesi ise negatif sorulardan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,94, güvenirlik katsayısının 0,80 olduğu tespit edilmiş olup ölçek tek boyutludur.

Ölçeğin olumsuz olan maddeleri (3, 17, 19, 20, 24, 25, 26, 29, 30, 34, 35) ve olumlu olan maddeleri toplamda 35 maddeden oluşmaktadır. Bu doğrultuda ölçekten alınabilecek en düşük puan 35 en yüksek puan ise 175 olarak hesaplanmıştır (Güllü ve Güçlü, 2009).

2.10. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için spss23.0 programı kullanılmıştır. Ölçek verilerine hipotez testleri uygulanmadan önce Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir. Ölçek verilerinin cinsiyet, spor geçmişi olma durumları Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Beden eğitime karşı tutumları ve sosyal zekaları arasındaki ilişkilerin tespiti için çeşitli analizler yapılmıştır; Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi, KruskalWallis H testi.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırmanın kapsamını oluşturan katılımcıların tanıtıcı özellikleri, beden eğitimi tutum ve Tromso sosyal zeka ölçeklerine katılma düzeyleri incelenmiştir. Ek olarak, katılımcıların beden eğitimi tutum ve Tromso sosyal zeka ölçeklerine dahil edilmesi gerekmektedir. Ölçeklere katılma düzeyleri ile katılımcıların tanıtıcı özellikleri arasındaki ilişkiler araştırılmıştır.

Tablo 3.1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin istatistiksel dağılımlar

Cinsiyet	N	%
Kız	337	53,7
Erkek	290	46,3
Lise Türü	N	%
Fen Lisesi	523	83,4
Spor Lisesi	104	16,6
Sınıf Düzeyi	N	%
9.sınıf	90	14,4
10.sınıf	226	36,0
11.sınıf	150	23,9
12.sınıf	161	25,7
Okulunuzda Spor Salonu Var mı?	N	%
Var	627	100
Yok	0	0
Babanızın Eğitim Durumu	N	%
Üniversite	368	58,7
Lise	120	19,1
Ortaokul	59	80
İlkokul	80	12,8

Annenizin Eğitim Durumu	N	%
Üniversite	217	34,6
Lise	171	27,3
Ortaokul	96	15,3
İlkokul	143	22,8
Ailenizin İkamet Ettiği Yer	N	%
Şehir	453	72,2
İlçe	131	20,9
Köy	43	6,9
Babanızın Mesleği	N	%
Memur	366	58,4
Esnaf	81	12,9
İşçi	54	8,6
Diğer	105	16,7
Çiftçi	21	3,3
Ailenizin Ekonomik Durumu	N	%
5.000-10.000	76	12,7
10.001-15.000	152	24,1
15.001-20.000	143	22,7
20.001 ve Üzeri	256	40,5

Tablo 3.1 incelendiğinde öğrencilerin %53,7'inin (337 kişi) kadın, %46,32'sinin (290 kişi) erkek olduğu, %14,4'ünün 9.sınıf, %36'sının 10.sınıf, %23,9'unun 11.sınıf, %25,7'sinin 12.sınıf olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %83,4'ü Fen Lisesi, %16,6 sı Spor Lisesinde eğitim görmektedir.

Öğrencilerin baba ve anne eğitim durumlarını incelediğimizde babalarda en fazla %58,7 ile üniversite iken annelerde bu durum %34,6 ile üniversite mezunu oldukları belirlenmiştir. Babaların %58,4'ü memur, %8,6'sının işçi olduğu, annelerin %76,6'sının işsiz, %8,4'ünün memur olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.2. Ölçeklere ilişkin Cronbach Alfa katsayılarına ait bulgular

Ölçekler	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	0,949	35
Tromso Sosyal Zeka Ölçeği	0,972	21

Tablo 1.2 Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeğinin Tromsø Sosyal Zeka Ölçeği ile ilgili alfa katsayılarının yüksek çıkması, ölçeklerin güvenilir ve kendi içinde tutarlı olduğunu gösterir. Alfa katsayısı, bir ölçeğin iç tutarlılığını değerlendiren bir istatistiksel ölçüdür. Genellikle, bir ölçeğin ne kadar güvenilir olduğunu belirlemek için kullanılır. Yüksek alfa katsayıları, ölçeğin ölçtüğü konseptin tutarlı bir şekilde ölçüldüğünü ve ölçek içindeki öğelerin birbiriyle uyumlu olduğunu gösterir. (Karayol, 2019).

Tablo 3.3. Ölçeklere ilişkin Kolmogorov-Smirnov normallik testi

Bağımlı Değişken	Kolmogorov-Smirnov		
	İstatistik	Ser.Der	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği	0,268	627	0,001
Tromso Sosyal Zeka Ölçeği	0,243	627	0,001

Tablo 3.3 incelendiğinde ölçeklere uygulanan Kolmogrov-Smirnov testi sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu sebeple ölçeklerle değişkenler arasındaki farklılıkları test etmek için non-parametrik testler uygulanmıştır.

Tablo 3.4. Beden Eğitimi Dersi Tutum ölçeğine ilişkin betimsel istatistikler

	N	Ortalama	SS.
1- Beden eğitimi ve spor derslerinin gelmesini sabırsızlıkla beklerim.	627	3,15	0,946
2- Beden eğitimi ve spor derslerinde kendimi zinde hissedirim.	627	3,37	1,282
3- Beden eğitimi dersini gereksiz bir ders olarak görüyorum.	627	3,70	1,181
4- Beden eğitimi ders aktivitelerinde iyi duruş alışkanlığı kazanıyorum.	627	2,91	1,642
5- Beden eğitimi derslerinde karşılaştığımız spor dallarının (voleybol, futbol vs.) saha ölçüleri, araç ve gereçleri ile ilgili bilgiler ilgimi çekiyor.	627	3,66	1,205
6- Beden eğitimi dersinde karşılaştığımız spor dalları ile ilgili temel becerileri (parmak pas, vs) öğrenmekten zevk alıyorum.	627	3,43	1,267
7- Beden eğitimi dersleri sayesinde sporun sağlığa ne kadar yararlı olduğunu anlıyorum.	627	3,68	1,225
8- Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.	627	3,64	1,223
9- Beden eğitimi derslerinde temel sağlık kuralları ile ilgili bilgilerim artıyor.	627	3,56	1,239
10- Beden eğitimi ders etkinlikleri az iletişim kurduğum sınıf arkadaşlarımla iletişimimizi artırıyor.	627	3,23	1,341
11- Beden eğitimi ders etkinlikleri yakın olduğum arkadaşlarımla samimiyetimizi daha da güçlendiriyor.	627	3,55	1,238
12- Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duymamı sağlıyor.	627	3,73	1,187
13- Beden eğitimi ders aktivitelerinde arkadaşlarımla dostça oynuyorum.	627	3,66	1,162
14- Beden eğitimi derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum.	627	3,80	1,139
15- Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyuyorum.	627	3,37	1,186

16- Beden eğitimi dersleri sınıf içi etkileşimimizi artırıyor.	627	3,41	1,283
17- Beden eğitimi dersinde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.	627	3,71	1,214
18- Haftalık beden eğitimi ders saat sayısı daha fazla olmalıdır.	627	2,93	1,413
19- Beden eğitimi derslerinde genellikle eşofmanlarımızı giyinip hiçbir şey yapmadan tekrar çıkartıyoruz.	627	3,68	1,341
20- Beden eğitimi dersinde öğrendiğimiz bilgi, beceriler ve aktivitelerin ileriki hayatımızda hiç işimize yaramayacağını düşünüyorum.	627	2,55	1,555
21- Beden eğitimi ders aktiviteleri fiziksel gelişime katkı sağladığını düşünüyorum.	627	2,23	1,364
22- Beden eğitimi derslerinde rahatlayıp gevşiyorum.	627	3,78	1,170
23- Beden eğitimi dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.	627	3,72	1,214
24- Beden eğitimi dersi yaramaz ve tembel öğrencilerin dersidir.	627	3,59	1,301
25- Beden eğitimi dersi okul programlarından çıkartılmalıdır.	627	2,08	1,352
26- Beden eğitimi ders aktivitelerine katılmak istemiyorum.	627	1,91	1,242
27- Beden eğitimi dersleri sayesinde yeteneklerimin farkına varıyorum.	627	2,11	1,351
28- Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde sağlığını daha iyi koruyorum.	627	3,29	1,364
29- Üniversiteye giriş sınav kaygısı varken beden eğitimi dersine katılmak beni rahatsız ediyor.	627	2,93	1,276
30- Beden eğitimi derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğreniyoruz.	627	3,05	1,535
31- Beden eğitimi dersleri insanı okul dışında da egzersiz ve spor yapmaya teşvik ediyor.	627	2,37	1,091

32- Beden eğitimi derslerinde sinir, kas ve eklem koordinasyonumuzu geliştirici hareketler yapıyoruz.	627	3,67	1,215
33- Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum.	627	3,60	1,250
34- Beden eğitimi ders etkinliklerine sadece yüksek not almak için katılıyorum.	627	3,19	1,311
35- Beden eğitimi ders aktiviteleri öğrencileri okul kurallarını çiğnemeye teşvik ediyor.	627	2,12	1,364

Tablo 3.4. incelendiğinde araştırmaya katılan lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumlarına yönelik aritmetik ortalamalarının 1.91 – 3.80 arasında değiştiği görülmektedir. En yüksek ortalamaya sahip madde 3.80 ile " - Beden eğitimi derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum ", daha sonra 3,78 ile Beden eğitimi derslerinde rahatlayıp gevşiyorum." ve 3,72 ortalaması ile " Beden eğitimi dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum." ifadeleri olmuştur. Genel olarak öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları olumlu olarak gözlenmiştir.

Tablo 3.5. Tromso Sosyal Zeka ölçeğine ilişkin betimsel istatistikler

	N	Ortalama	Ss.
1.Diğer insanların davranışlarını önceden tahmin edebilecek yetenekteyim.	627	2,92	1,121
2.Çoğunlukla diğer insanların kararlarını anlamanın zor olduğunu hissedirim.	627	2,77	1,084
3.Davranışlarımın diğer kişilere ne hissettireceğini bilirim.	627	2,89	1,110
4.Tanımadığım başka insanların olduğu bir ortamda genellikle huzursuzluk hissedirim	627	2,55	1,440
5.İnsanlar yaptıkları şeylerle beni çok şaşırtırlar.	627	2,44	1,413
6.Diğer insanların duygularını anlayabilecek yeteneğe sahibim.	627	2,89	1,126
7.Sosyal ortamlara hemen uyum sağlıyorum.	627	2,87	1,135

8.İnsanlar açıklamalarını dinlemeden bana kızarlar.	627	2,48	1,448
9.Başka insanların isteklerini anlayabilirim.	627	2,96	1,119
10.İnsanlarla tanışmada ve yeni ortamlara girme konusunda iyiyimdir	627	2,71	1,175
11.Düşüncemi söylediğimde diğer insanlar genellikle benden rahatsız olmuş ya da bana kızmış gibi görünürler.	627	2,30	1,480
12.Başka insanlarla geçinebilmekte zorlanırım.	627	2,33	1,436
13.İnsanları tahmin edilemez olarak düşünürüm.	627	2,44	1,462
14.Açıklamalarına gerek duymadan insanların ne yapmaya çalıştıklarını çoğunlukla anlarım.	627	2,77	1,084
15.Başkalarını enine boyuna tanımam uzun zaman alır.	627	2,51	1,411
16.Farkına varmadan çok kez başkalarını kırarım.	627	2,67	1,254
17.İnsanların davranışlarına nasıl tavır göstereceklerini sezebilirim.	627	2,72	1,121
18.Yeni tanıştığım kişilerle iyi ilişkiler kurmakta oldukça başarılıyım.	627	2,75	1,128
19.İnsanların yüz ifadelerinden, beden dillerinden vs. neyi ifade etmek istediklerini çoğunlukla anlarım.	627	2,89	1,120
20.Başkalarıyla konuşacak güzel konular bulmakta çok zorlanırım.	627	2,53	1,440
21.İnsanlar yaptıklarıma gösterdikleri tavırlarla beni şaşırtırlar.	627	2,42	1,413

Tablo 3.5 incelendiğinde araştırmaya katılan lise Tromso Sosyal Zeka Ölçeğine yönelik aritmetik ortalamalarının 2.30 – 2.96 arasında değiştiği görülmüştür. En yüksek ortalamaya sahip madde 2.96 ile "Başka insanların isteklerini anlayabilirim.", daha sonra ile 2.92 ile " Diğer insanların davranışlarını önceden tahmin edebilecek yetenekteyim ."Ve 2.89 ortalaması ile" Davranışlarımın diğer insanlara ne hissettireceğini bilirim, Diğer insanların duygularını anlayabilecek yeteneğe sahibim ve insanların yüz ifadelerinden,

beden dillerinden vs. neyi ifade etmek istediklerini çoğunlukla anlarım.." ifadeleri olmuştur. Genel olarak sosyal zeka seviyeleri olumlu olarak gözlenmiştir.

Tablo 3.6. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutum Algısı ile Sosyal Zeka Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	Cinsiyet	N	Sıra ort	Sıra top.	U	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum	kadın	337	311,40	104794,64		
	erkek	290	316,98	92065,44	39754,329	0,156
Tromso Sosyal Zeka	kadın	337	359,37	121106,45		
	erkek	290	261,28	75771,55	33192,167	0,007

Tablo 3.6 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre, beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ile sosyal zeka düzeylerinde, anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Mann Withney U testi sonucunda, cinsiyet değişkeni ile beden eğitimi dersi tutumu (0,156, $p < 0.05$) anlamlı farklılık bulunmazken, Sosyal Zeka Ölçeği (0,007, $p < 0.05$) boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde erkek öğrencilerin beden eğitimi dersi tutumları kız öğrencilerden daha yüksektir. Kız öğrencilerin sosyal zeka düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 3.7. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutum Algısı Sosyal Zeka Düzeylerinin Okul Türü Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	Lise	N	Sıra ort	Sıra top.	U	p
Beden Eğitimi Dersi Tutum	Fen	523	303,70	158837,00	21811,000	,001
	Spor	104	365,78	38041,00		
Tromso Sosyal Zeka	Fen	523	298,80	156272,00	19246,000	,000
	Spor	104	390,44	40606,00		

Tablo 3.7 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin lise değişkenine göre, beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ile sosyal zeka düzeylerinde, anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Mann Withney U testi sonucunda, lise değişkeni ile beden eğitimi dersi tutumu (0,001, $p < 0.05$) ve Sosyal Zeka Ölçeği (,000 $p < 0.05$) boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde spor

lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumları fen lisesi öğrencilerden daha yüksektir. Spor lisesi öğrencilerinin sosyal zeka düzeyleri fen lisesi öğrencilerine göre daha yüksektir.

Tablo 3.8. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutum Algısı ile Sosyal Zeka Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	sınıfınız	N	sıra ort.	sd	χ^2	P	Fark*LSD
Beden Eğitimi Dersi Tutum	9.sınıf	90	286,34	3	13,184	,004	3-4
	10.sınıf	226	324,48				
	11.sınıf	150	280,43				
	12.sınıf	161	346,03				
Tromso Sosyal Zeka	9.sınıf	90	312,34	3	145,133	,000	1-4 2-1,2-3,2-4 3-4
	10.sınıf	226	420,54				
	11.sınıf	150	269,46				
	12.sınıf	161	206,88				

1= 9.sınıf / 2= 10.sınıf / 3= 11.sınıf / 4= 12.sınıf

Tablo 3.8 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf değişkenine göre, beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ile sosyal zeka düzeylerinde, anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H testi sonucunda, sınıf değişkeni ile beden eğitimi dersi tutumu χ^2 (sd=3, n=627)=,004, $p<0.05$), sosyal zeka düzeyi χ^2 (sd=3, n=627)=,000 $p<0.05$), alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda 11. sınıf ve 12. sınıfta okuyan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ile sosyal zeka düzeyleri, 9. sınıfta okuyan öğrencilere göre daha yüksektir. Bu durum, öğrencilerin sınıf düzeylerinin beden eğitimi dersi tutumu ve sosyal zeka düzeyleri üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir.

Tablo 3.9. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutum Algısı ile Sosyal Zeka Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken			Baba Eğitim Durumu	N	sıra ort.	sd	χ^2	p	Fark*LSD
Beden Eğitimi Dersi Tutum			İlkokul	80	302,14	3	3,045	,385	
			Ortaokul	59	319,84				
			Lise	120	292,15				
			Üniversite	368	322,77				
Tromso Sosyal Zeka			İlkokul	80	162,23	3	140,319	,385	
			Ortaokul	59	148,97				
			Lise	120	386,70				
			Üniversite	368	349,74				

1= Üniversite / 2= Lise / 3= Ortaokul / 4= İlkokul

Tablo 3.9 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre, beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ile sosyal zeka düzeylerinde, anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H testi sonucunda, öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile beden eğitimi dersi tutumu, χ^2 (sd=3, n=627)=,385 p>0.05) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile sosyal zeka düzeyleri χ^2 (sd=3, n=627)=,000 p>0.05) arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda babasının eğitim durumu, lise ve üniversite olan öğrencilerin sosyal zeka düzeyleri babasının eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 3.10. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutum Algısı Sosyal Zeka Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	Anne Eğitim Durumu	N	sıra ort.	sd	χ^2	p	Fark*LSD
Beden Eğitimi Dersi Tutum	İlkokul	143	224,03	3	53,513	,000	1-4
	Ortaokul	96	325,22				2-4
	Lise	171	370,53				3-4
	Üniversite	217	323,77				
Tromso Sosyal Zeka	İlkokul	143	372,15	3	165,731	,000	1-2,1-3
	Ortaokul	96	204,63				4-1,4-3,4-2
	Lise	171	210,95				
	Üniversite	217	422,42				

1= Üniversite / 2= Lise / 3= Ortaokul / 4= İlkokul

Tablo 3.10. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre, beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ile sosyal zeka düzeylerinde, anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H testi sonucunda, öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile beden eğitimi dersi tutumu χ^2 (sd=3, n=627)=,000 p<0.05) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda annesinin eğitim durumu lise olan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksektir.

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile sosyal zeka düzeyleri χ^2 (sd=3, n=627)=,000 p>0.05) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda annesinin eğitim durumu üniversite olan öğrencilerin sosyal zeka düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 3.11. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutum Algısı ile Sosyal Zeka Düzeylerinin Baba Mesleği Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	Baba Meslek	N	sıra ort.	sd	χ^2	P	Fark*LSD
Beden Eğitimi Dersi Tutum	Memur	366	301,47	4	15,81	,003	
	Esnaf	81	316,55				3-1
	İşçi	54	278,04				4-1
	Diğer	105	353,76				
	Çiftçi	21	416,19				
Tromso Sosyal Zeka	Memur	366	340,06	4	80,494	,000	
	Esnaf	81	163,81				1-2
	İşçi	54	369,65				3-2,3-4
	Diğer	105	286,82				4-1,4-2,4-3
	Çiftçi	21	431,90				

1=Memur / 2= Esnaf / 3= İşçi / 4= Diğer / 5= Çiftçi

Tablo 3.11 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının mesleklerine göre, beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ile sosyal zeka düzeylerinde, anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H testi sonucunda, öğrenci babalarının meslekleri ile beden eğitimi dersi tutumları χ^2 (sd=4, n=627)=,003 p<0.05) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda babası çiftçi olan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri babası işçi olan öğrencilere göre daha yüksektir.

Öğrencilerin babalarının meslekleri ile sosyal zeka düzeyleri χ^2 (sd=4, n=627)=,000 p>0.05) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda babası çiftçi olan öğrencilerin sosyal zeka düzeyleri babası esnaf olan öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 3.12. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutum Algısı ile Sosyal Zeka Düzeylerinin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	Gelir Düzeyi	N	sd	χ^2	P	Fark*LSD
Beden Eğitimi Dersi Tutum	5000-10000	80				
	10001-15000	152				
	15001-20000	144		15,81	0,003	
	20001 ve üzeri	255	3			2-3,2-4,
Bağımlı Değişken	Gelir düzeyi	N	sd	χ^2	P	Fark*LSD
Tromso Sosyal Zeka	5000-10000	80				
	10001-15000	152			0	
	15001-20000	144		8,15	0	
	20001 ve üzeri	255	3			2-3,2,4
1:5000-10000, 2:10001-15000, 3:15001-20000, 4:20001 ve üzeri						

Tablo 3.12 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin gelir düzeylerine göre, beden eğitimi dersi tutum düzeyleri ile sosyal zeka düzeylerinde, anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis H testi sonucunda, gelir düzeyleri ile beden eğitimi dersi tutumları χ^2 (sd=3, n=627)=,003 p<0.05) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Anlamlı farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda gelir düzeyi 10001 tl ve üzeri olan öğrencilerin beden eğitimi dersi tutum düzeyleri, gelir düzeyi 5000-10000 olan öğrencilere göre daha yüksektir.

Öğrencilerin gelir düzeyleri ile sosyal zeka düzeyleri χ^2 (sd=3, n=627)=,000 p>0.05) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi değişkenler arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda gelir düzeyi 10001 tl ve üzeri olan öğrencilerin sosyal zeka düzeyleri, gelir düzeyi 5000-10000 olan öğrencilere göre daha yüksektir.

3.1. Tartışma

Bu çalışmada, 2022-2023 öğretim yılında Elazığ ilinde farklı lise türlerinde okuyan 627 öğrenci yer almıştır. Katılımcıların 337'si kadın, 290'ı erkektir. Araştırmada, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını belirlemek için Tromso Sosyal Zeka Ölçeği ve Güllü ve Güçlü (2009) tarafından geliştirilen 35 maddeden oluşan Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizlerde, öğrenciler arasında beden eğitimi dersine yönelik görüşler ve sosyal zeka düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (Akandere ve ark., 2010).

Çalışmamızda belirttiğimiz gibi, literatürdeki diğer araştırmalarla benzer sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin, Kangangil ve ark. (2004) tarafından yapılan bir çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre beden eğitimi dersine daha olumlu bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Bu bulgular, cinsiyetin beden eğitimi dersine yönelik tutumlar üzerinde etkili bir faktör olabileceğini göstermektedir.

Ayrıca, Hünük (2006) tarafından yapılan bir çalışmada da benzer bir şekilde, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde değiştiği ve bu farkın erkekler arasında daha belirgin olduğu bulunmuştur.

Bu bağlamda, çalışmamızın sonuçları, cinsiyetin beden eğitimi dersine yönelik tutumlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olabileceğini ve bu konuda daha fazla araştırma yapılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. (Güllü ve Güçlü, 2009).

Van Wersch, Trew ve Turner'ın (1992) araştırmasına göre, 11-14 yaş aralığındaki kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre beden eğitimine daha fazla ilgi gösterdikleri tespit edilmiştir. Koçak ve Hürmeriç'in (2006) çalışması da benzer bir şekilde, kız öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğunu ortaya koymuştur. Altay ve Özdemir (2006) ise kadın öğrencilerin tutum puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir.

Literatür incelendiğinde, genel olarak erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının kız öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmüştür (Akandere ve diğerleri, 2010; Büyüközdemir, 2008; Güllü ve Güçlü, 2008; Hünük, 2006; Kangalgil ve diğerleri, 2004; Koca ve Aşçı, 2002; Arslan ve Mendeş, 2002; Şişko ve Demirhan, 2002; Smoll ve Schutz, 1980).

Bu durumda, öğretmenlerin kız ve erkek öğrencilere yaklaşımının veya öğrencilerin cinsiyetlerine göre algıladıkları öğretmen davranışlarının, cinsiyete bağlı tutum

farklılıklarını etkileyebileceği düşünülebilir. Başer'in (2009) bulgularına göre, beden eğitimi derslerinde öğretmen davranışlarının öğrencilerin derse yönelik tutumlarını cinsiyete göre etkilediği belirlenmiştir.

Ayrıca, yapılan araştırmalarda cinsiyetin yanı sıra sosyal zekanın da beden eğitimi dersine yönelik tutumları etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin sosyal zeka düzeyi ile beden eğitimi dersine yönelik tutumları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Büyüközdemir, 2008; Ermiş ve ark., 2012; Doğan, Totan ve Sapmaz, 2009).

Spor salonu değişkenine göre öğrencilerin beden eğitimi tutumları ve sosyal zeka düzeyleri arasında anlamlı veya anlamsız sonuca varabilecek veri elde edilememiştir. Ankete katılım sağlayan tüm öğrencilerin okullarında spor salonu bulunmaktadır. Literatürde okullarda spor salonu bulunmasının beden eğitimi dersine yönelik tutum durumuyla alakalı çalışmalar mevcuttur.

Okullarında spor salonu bulunan öğrencilerin, beden eğitimi dersine yönelik tutum puanlarını analiz ettiğimizde; spor salonu bulunan ve özel okullarda eğitim alan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum ortalama puanlarının, spor salonu olmayan okullardaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum, beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Gençlerin sporu bırakma nedenlerinin başında, spora katılım imkânlarının kalitesizliği geldiği belirtilmiştir (Chellodurai ve Chank, 2000).

Okul türü değişkenine göre öğrencilerin beden eğitimi tutumları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ortalamaları incelediğimizde spor lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersi tutumları fen lisesi öğrencilerden daha yüksektir. Spor lisesi öğrencilerinin sosyal zeka düzeyleri fen lisesi öğrencilerine göre daha yüksektir. Pektaş (2013) yaptığı yüksek lisans tezinde, farklı lise türlerindeki öğrencilerin duygusal zeka düzeylerini karşılaştırmak amacıyla çeşitli liselerden öğrencileri dahil etmiştir. Bu liseler arasında fen lisesi, düz lise, endüstri meslek lisesi, Anadolu lisesi, güzel sanatlar ve spor lisesi, Anadolu öğretmen lisesi, turizm meslek lisesi ve imam hatip lisesi yer almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, lise türlerinin puanları incelendiğinde endüstri meslek lisesi öğrencilerinin en yüksek puanı aldığı, ardından güzel sanatlar ve spor lisesi, fen lisesi ve Anadolu lisesi şeklinde sıralandığı görülmektedir.

Aydın (2022) ise yaptığı yüksek lisans tezinde, spor lisesi, Anadolu lisesi ve meslek lisesi öğrencilerinin rekabet davranışları ve duygusal zeka düzeylerini araştırmıştır. Lise türü

değişkeninde, spor lisesi öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin diğer lise türlerine göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Sınıf düzeyine göre öğrencilerin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi'ne yönelik tutumlarının öğretim kademesine göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Büyüközdemir'in (2008) çalışmasına göre, öğrencilerin beden eğitimi dersinin hem fiziksel hem de sosyal kazanımlar sağladığı belirlenmiştir. Genel sosyal zeka düzeyinin 6. ve 7. sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak, sosyal beceri ve sosyal farkındalık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. 8. sınıf öğrencilerinin, 7. sınıf öğrencilerinden daha üstün bir yetenekle diğer insanların davranışlarını tahmin etme, davranışlarının diğer insanlara ne hissettireceğini anlama, duygu ve isteklerini anlama, kısa sürede tanıma ve yüz ifadelerinden, beden dillerinden ve diğer sinyallerden gerçekten ne demek istediklerini anlama yeteneğine sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu durum, araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına bağlı olarak adolesan döneminin etkilerinden kaynaklanmış olabilir.

Erikson'un (1968) vurguladığı gibi, ergenlik dönemi kişiler arası ilişkilerin kimlik gelişiminin önemli bir parçasıdır. Bu dönemde birey, toplum tarafından kabul edilen normlara uygun bir sosyal gruba dahil olma arzusunu yaşar. Adolesan dönemde, bireylerin kendilerini tanımlama, çevreleriyle iyi ilişkiler kurma ve bir gruba ait olma duygularının belirginleştiği gözlemlenir.

Parlaz ve Tekgül'e göre, bu dönemde fiziksel büyüme, cinsel gelişme ve psikososyal olgunlaşma gerçekleşir.

Eğitim durumu değişkenine göre annesi lise ve üzeri eğitim alan öğrencilerin beden eğitimi tutum ölçeğine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülürken, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin beden eğitimi tutum ölçeğine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Eğitim durumu değişkenine göre anne-babası üniversite mezunu olan öğrencilerin Tromso sosyal zeka tutum ölçeğine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yılgin'ın (2021) rekreasyonel faaliyetlerde bulunan bireyler üzerinde yaptığı çalışmaya göre, lisans ve ön lisans eğitime sahip katılımcıların lise ve altındaki bireylere göre yaşam becerilerini daha fazla geliştirdiği belirlenmiştir. Bu sonucun, eğitim düzeyine bağlı olarak yaşam becerilerini geliştirme ihtiyacının kaynaklandığı düşünülmektedir. Özellikle bireylerin yeteneklerinin farkına varmaları, ilgi alanlarına yönelebilme, karşıdaki kişiyi anlayabilme, duygularını tanıma ve bilinçli hareket etme farkındalıklarının

motivasyonun etkisiyle arttığı vurgulanmıştır. Ayrıca, lisans ve ön lisans eğitimi bireylerin, kendileri ve içinde bulundukları aktivite için stratejik karar verme, iletişimde saygı, sabırlı olma, olaylar karşısında fikir yürütme tutum ve davranışlarını geliştirmeye odaklandıkları ve bu aktivitedeki özgürlüğü kişisel gelişimleri için bir fırsat olarak değerlendirdikleri belirtilmiştir.

Hoşgörür ve Katran'ın (2007) çalışmaları, beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin en yüksek ortalamanın bedensel/kinestetik zeka ve kişilerarası/sosyal zeka alanlarında olduğunu göstermiştir. Ermiş ve İmamoğlu'nun (2013) çalışmalarına göre, düzenli spor yapan öğrenciler kişilerarası/sosyal zeka ve bedensel/kinestetik zeka konularında daha yüksek ortalamalara sahiptir.

Gelir durumunun öğrencilerin beden eğitimi dersi tutumu ve sosyal zeka düzeyleri üzerindeki etkisi incelendiğinde, gelir düzeyi 10000 ve üzeri olan öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ve sosyal zeka düzeyleri olumlu olarak gözlenmiştir.

Yılgin'ın (2021) rekreasyonel faaliyetler üzerindeki çalışmasına referans verilen bölümde, asgari ücret, 3000-5000 TL ve 5001 TL ve üstü gelire sahip katılımcıların yaşam becerilerinde benzer algı ile hareket ettikleri belirtilmiştir. Bu durum, genel olarak yaşam becerilerini geliştirme düşüncesinin farklı gelir gruplarındaki bireyleri benzer şekillerde etkilediğini göstermektedir. Ayrıca, fiziksel aktivitelerin yapılabildiği parkların geniş bir kesime hitap etmesinin ve bu aktivitelerin yaşam becerilerini geliştirmede bir araç olarak kullanılmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, bu araştırma, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile sosyal zeka düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Beden eğitimi dersine yönelik olumlu tutumlar, sosyal zeka puanlarının artmasına katkı sağlamaktadır.

Bu nedenle, sosyal zekanın geliştirilmesi, empati yeteneği olan, kendini daha iyi ifade edebilen ve etkili ilişkiler kurabilen bireylerin yetişmesine yardımcı olacaktır.

4.1. Öneriler

Öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri anlamak ve bu alanda yeni araştırmalara odaklanmak önemli bir konudur. İşte bu bağlamda önerilen bazı araştırma yönergeleri:

1. Beden eğitimi ders içeriklerinin ve mevcut müfredatın öğrenci tutumları üzerindeki etkilerini inceleyen yeni araştırmalar gerçekleştirilebilir.
2. Beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilerin derse yönelik tutumlarını iyileştirmek için uygulayabileceği etkinlikler ve eğitim stratejileri üzerine araştırmalar yapılabilir.
3. Farklı örneklem grupları (ilköğretim ve üniversite düzeyindeki öğrenciler) arasındaki sosyal zeka düzeyi ile beden eğitimi dersine yönelik tutum arasındaki ilişkileri araştıran çalışmalar gerçekleştirilebilir.
4. Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin görüşlerini daha net ve kapsamlı bir şekilde anlamak için geniş örneklem grupları kullanılan yeni araştırmalara odaklanılabilir.
5. Öğrencilerin beden eğitimi dersine olan olumsuz tutumlarını etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla detaylı çalışmalar yapılabilir.
6. Beden eğitimi derslerinin içeriği ve müfredatının öğrenci tutumları üzerindeki etkilerini değerlendiren yeni araştırmalara yönelmek önemlidir. Bu bağlamda, ders programları ve müfredatın öğrencilerin beden eğitimi dersine ilgisini artırmak için nasıl değiştirilebileceği üzerine çalışmalar gerçekleştirilebilir.
7. Öğrencilerin beden eğitimi dersi ile sosyal zeka düzeyleri arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar yapılabilir.

8. Üniversite düzeyinde eğitim almış anne-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının düşük olmasının nedenleri konusunda araştırmalar gerçekleştirilebilir.
9. Beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilere yönelik etkinlikler düzenleme ve öğretme stratejileri konusunda daha fazla araştırma yapılabilir.

5. KAYNAKLAR

- Açak, M., Ilgın, A., Erhan, S.,** 1997. Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı Ankara: Nobel Yayınları.
- Akandere, M., Özyalvaç, N., Duman S.,** 2010. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi Konya Anadolu Lisesi Örneği. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (24), 1-10
- Alpaslan, S.,** 2008. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenlerinin sergilediği öğretim davranışlarına ilişkin algıları ve öğrencilerin bu derse karşı geliştirdikleri tutumları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Alpman, C.,** 1972. Eğitim bütünlüğü içinde beden eğitimi ve çağlar boyu gelişimi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Altay, F., Özdemir, Z.,** 2006. Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim 1.kademesinde öğrenim gören 4. ve 5.sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. 9.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 3-5 Kasım, Muğla.
- Altunay, A.,** 2015. Bir sosyalleşme aracı olarak yeni medya. Selçuk İletişim, 9 (1), 410-428.
- Aracı, H.,** 1999. Okullarda beden eğitimi. Ankara: Bağırhan Yayınevi. Aracı, H. (2001). Beden eğitimi ders programları ilköğretim 2. Kademe. Ankara: Nobel Yayınları. Aracı, H. ve Aracı, i.(2014). Spor bilimleri öğretimi. Ankara: Grafiker Yayınları
- Aracı, H.,** 2006. Okullarda beden eğitimi. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara. S: 46.
- Arslan, C., Mendes, B.,** 2002. Orta dereceli okullarda beden eğitimi dersine yönelik öğrencilerin ilgi ve tutumlarının araştırılması (Elazığ Örneği). Ege Üniversitesi Performans Dergisi, 8(1-2), 30-47.
- Atalay, A.,** 2013. Osmanlı ve Genç Türkiye Cumhuriyeti Döneminde sporda batılılaşma hareketleri. Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi. Issn:1306-4371, 2(2) , 24-29.
- Aybek, A., İmamoğlu, O., Taşmektepligil, M.Y.,** 2011. Öğrencilerin beden eğitimi dersi ve ders dışı etkinliklerine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2(2), 51-60.
- Aydın, A.,** 2000. Sınıf yönetimi. İstanbul: Alfa Yayın Basımevi.
- Aydın, Ş.,** 2022. Lise öğrencilerinin bireysel rekabet davranışları ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Aytan, G.C.,** 2010. Ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmelerinde sporun etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Barnes., Michael, L., Sternberg, Robert J.,** 1989. Social intelligence and decoding of nonverbal Cues. *İntelligence*, 13, 263-287
- Başer, S. A.,** 2009. Öğretim niteliklerinin beden eğitimi dersi alan öğrencilerin bu derse karşı olan tutumlarına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baumgartner, F., Vasil'ová, K.,** 2004. Why is social intelligence difficult to measure, possibilities of a situational approach to social intelligence research. *Studia Psychologica*, 46, 4, pp. 273-277.
- Bulut, S.,** 2013. Sağlıkta sosyal bir belirleyici fiziksel aktivite. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, 70(4), 205-214.
- Butcher, A. C.,** 1983. Foundations of physical education and sport. London, The C.V. Mosby Company.
- Buzan, T.,** 2002. The power of social intelligence, perfectpound publisher, New York.
- Büyüközdemir, M.B.,** 2008. Beden eğitimi dersi faaliyetlerinin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişim sürecine etkisi (Yozgat İli Örneği)(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cimilli, V.,** 2017. Spor lisesi öğrencilerinde bedensel/kinestetik zekâ ile beden eğitimi dersine yönelik tutum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- Çalık, T., Koşar, S.,** 2018. Türk Eğitim Politikasının Devlet Politikası Olarak Düzenlenmesi İhtiyacı.
- Chellodurai, P., Chank, K.,** 2000. Targets and Standarts of quality in sport services. Sport management review.
- Çolak, F.Ş.,** 2019. Erzurum İli Yakutiye İlçesi ortaokul 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Atatürk Üniversitesi. Yüksek lisans tezi. Erzurum.
- Çöndü, A.,** 1999. Beden Eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. S:21.
- Demirci, A.,** 2008. İlköğretimde beden eğitimi dersi etkinlikleri 4-8. sınıflar yeni öğretim programı. Ankara: Nobel Yayınları
- Demirel, Ö.,** 2002. Eğitimde program geliştirme. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö.,** 2005. Öğretimde planlama ve değerlendirme sanatı, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö., Kaya, Z.,** 2006. Eğitim Bilimlerine Giriş. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Demirhan, G.,** 2003. Kùltür eğitim felsefe ve spor eğitimi ilişkisi. Spor Bilimleri Dergisi. 14 (2). 92-103.
- Doğan, B., Morali, S.,** 1996. Futbolda seyirci taşkynlıkları ve bunun altında yatan psikososyal nedenler. Bilim ve Teknoloji Dergisi, 4: 112-119.
- Doğan, D.,** 2011. Sosyalleşme sosyal değişme ve siyasal sosyalleşme. Istanbul Journal Of Sociological Studies, 0(32): 31-40.
- Doğan, T., Totan, T., Sarmaz, F.,** 2009. Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ve sosyal zeka. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakùltesi Dergisi, 17, 236-248
- EACEA.,** 2013. Avrupa'daki okullarda beden eğitimi ve spor. Erişim Adresi: http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar/Avrupadaki_Okullarda_Beden_Egitimi_Ve_Spor/Avrupadaki_Okullarda_Beden_Egitimi_Ve_Spor.pdf
- Erden, M.,** 2012. Eğitim Bilimlerine Giriş. Ankara: Arkadaş Yayınevi
- Erikson, E.H.,** 1968. Identity: Youth and crisis. New York: W.W. Norton Company.
- Ermiş, E., İmamoglu, O., Erilli, N. A.,** 2012. Üniversite öğrencilerinin bedensel ve sosyal çoklu zeka puanlarında sporun etkisi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 3(2), 23-29.
- Ermiş, E., İmamoglu, O.,** 2013. The effect of doing sports on the multiple intelligences of university students. International Journal of Academic Research, Part B, 5(5), 174-179.
- Fidan, N., Erden, M.,** 1998. Eğitime Giriş. İstanbul: Alkım Yayınevi
- Fişek, K.,** 1980. Spor Tarihi, Dünyada ve Türkiye'de Spor Yönetimi. Ankara: A.Ü.S.B.F. Yayınları. Fişek, K. (1985). 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Fişek, K.,** 1983. Devlet politikası ve toplumsal yapıyla ilişkileri ačíısından spor yönetimi. Ankara: AÜ SBF Yayınları.
- Grössing, S.,** 1991. Beden-spor-hareket. 1. eğitim kurumlarında beden eğitimi ve spor sempozyumu (19-21 aralık izmir) bildiri kitabı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Daire Başkanlığı. 47-54.
- Güllü, M.,** 2007. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güllü, M., Cengiz ř.ř., Öztasyonar, Y., Kaplan, B.,** 2016. Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi şanlıurfa İli Örneği), Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi 1.2
- Güllü, M., Güçlü, M.,** 2009. Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirilmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3 (2), 138- 151.

- Güllü, M.,** 2007. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güreş, A.,** 2013. Cumhuriyet Döneminde Spor ve Atatürk. Erişim Adresi: http://www.aydindenge.com.tr/yazi/yr-doc-dr-ali_gures/02/11/2013/cumhuriyet-doneminde-spor-ve-ataturk
- Güven, Ö., Öncü E.,** 2006. Beden eğitimi ve spora katılımı aile faktörü. Aile ve Toplum Dergisi. 3(10), 81-90.
- Güven, Ö.,** 1992. Türklerde Spor Kültürü. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi. Güven, Ö. & Öncü, E. (2006). Beden Eğitimi ve Spora Katılımda Aile Faktörü. Aile ve Toplum Dergisi. 3(10), 81-90.
- Harmandar, İ. H.,** 2004. Beden Eğitimi ve Spor'da Özel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Hassandra, M., Goudas, M., Chroni, S.,** 2003. Examining factors associated with intrinsic motivation in physical education: a qualitative approach. Psychology of Sport and Exercise, 4 (3), 211-223.
- Heper, E.,** 2012. Spor bilimleri ile ilgili kavramlar ve sporun tarihsel gelişimi. Spor bilimlerine giriş. H. Ertan (Editör). Birinci Baskı. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları
- Hoşgörür, V., Taştan, N.,** 2007. Eğitimin İşlevleri. Ö. Demirel ve Z. Kaya (ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Hünük, D.,** 2006. Ankara İli Merkez İlçelerindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi, öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve spora aktif katılımları açısından karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi SBE.
- İnceoğlu, M.,** 2004. Tutum, algı, iletişim. Ankara, Kesit Tanıtım Ltd. Şti, 19
- İnceoğlu, M.,** 2010. Tutum algı iletişim. Beşinci Baskı. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Kangalgil, M., Hünük D., Demirhan, G.,** 2004. Spor yapan ve yapmayan öğrencilerin beden eğitimine ilişkin tutumları. (Sözel Bildiri) 10. Ichper. Sd ve 8.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya.
- Kangalgil, M., Hünük, D., Demirhan, D.,** 2006. İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. Spor Bilimleri Dergisi. 17(2), 48-57.
- Karaca, O.,** 2013. Aşırı koruyucu anne-baba tutumunun çocuğa etkisi. Erişim Adresi: <https://www.facebook.com/PsikiyatrDrOrhanKaraca/>
- Karaküçük, S.,** 1989. Beden eğitimi öğretmeninin eğitimi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

- Karataş, M.,** 2019. Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi (İstanbul İli Örneği). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi EBE.
- Kaya, A., Bozaslan, H., Genç, G.,** 2012. Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 2012, (18), 208-225.
- Keten, M.,** 1993. Türkiye’de Spor, 2. Baskı, Ankara: Polat Ofset.
- Kılıç, M., Arslan, A.,** 2018. Parçalanmış aileye mensup lise öğrencilerinin sosyalleşmesinde sporun etkisi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 17(66), 505-517.
- Kılıç, M., Şener, G.,** 2013. Üniversite öğrencilerinin rekreasyon etkinliklerine katılımlarındaki sosyolojik etkenler ve yapısal kısıtlamalar. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. 3(3), 220- 227.
- Kihlstorm, John F., Cantor, N.,** 2011. Social Intelligence, Sternberg (Ed.), Robert J., Handbook of Intelligence, 3rd ed. (359- 379). Cambridge U.K : Cambridge University Press.
- Koca, C., Aşçı, F.H.,** 2006. An Examination of Self-Presentation Concern of Turkish Adolescents: An Example of Physical Education Setting. Libra Publishers, 41(16).
- Koca, C., Demirhan, G.,** 2004. An Examination of High School Students Attitudes Toward Physical Education With Regard to Sex and Sport Participation. Perceptual & Motor Skills
- Koca, C., Aşçı, F.H.,** 2006. An examination of self presentational concern of Turkish adolescents: an example of physical education setting. Adolescence, 41(161), 185-197.
- Koca, C., Aşçı, F. H.,** 2002. Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitime yönelik tutumları ve atletik yeterlik düzeyleri. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 27-29 Ekim, Antalya.
- Koçak, S., Hürmeriç, I.,** 2006. Attitudes toward physical education classes of primary school students in Turkey. Perceptual & Motor Skills, 1(103), 296-300.
- Lievens., Filip., Chan., David.,** 2010. Practical Intelligence., emotional Intelligence, and social Intelligence .Farr, James L. & Tippins (Ed.), Nancy Handbook of Employee Selection (339-359). New York: Routledge
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB),** 2018. Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB),** 2000. Beden eğitimi öğretmenlerinin ders içi ve ders dışı çalışmaları rehberi, 2000. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)., 2017.** Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Türk Spor Tarihi 11.Sınıflar Ders Kitabı. 2017 Erişim Adresi: <http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/turksportarihi.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)., 2018.** Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi Yeni Öğretim Programı, 2018 Erişim Adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=334>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)., 2019.** Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim, Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_or_gun_egitim_2019_2020.pdf (Erişim Tarihi: 06.03.2021).
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)., 2018.** Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı, [http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018120203530835-Beden%20Egitimi%20ve20Spor%20Dersi%20Ogretim%20Program%C4%B1%20\(ORTOGRT\)%2020.01.2018.pdf](http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018120203530835-Beden%20Egitimi%20ve20Spor%20Dersi%20Ogretim%20Program%C4%B1%20(ORTOGRT)%2020.01.2018.pdf) (Erişim Tarihi: 06.03.2021).
- Muallimoğlu, N., 1998.** Çocuklarda ve gençlerde beden eğitimi. İstanbul: Avcıol.
- Ölmez, E., 2010.** Görme engelli bireylerin sosyalleşme sürecine sporun etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öncü, E., Güven, Ö., 2011.** Ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2(2), 28- 37.
- Özdenk, S., 2018.** Beden eğitimi ve spor, faydaları, önemi ve sınıflandırılması. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Özer, D.S., Özer, K., 2001.** Çocuklarda motor gelişim. Ankara: Nobel.
- Özkurt, R., Pepe, K., 2016.** Kadın ve erkek lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının araştırılması. Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi. 2(3), 93-101.
- Özmenteş, G., 2006.** Müzik dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. İlköğretim Online, 5(1): 23–29.URL:<http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Öztürk, F., 1998.** Toplumsal boyutlarıyla spor. Ankara: Bağırhan Yayinevi.
- Özyalvaç, N. T., 2010.** Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu lisesi örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Özyurt, B.E., 2004.** Eğitimde bireysel farklılıklar (s.315-344). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Parlaz, E. A., Tekgül,N., Karademirci,E., Öngel, K., 2012.** Ergenlik dönemi:Fiziksel büyüme,psikolojik ve sosyal gelişim süreci.Turkish Family Physician,3(4),10-16.

- Pektaş, S.**, 2013. Güzel sanatlar ve spor lisesi müzik bölümü öğrencileri ile diğer lise öğrencilerinin duygusal zeka düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Schwarzer, R., Fuchs, R.**, 1996. Self-Efficacy and Health Behaviours. Buckingham: Open University Press.
- Sel, R.**, 2005. Beden eğitimi oyun ve öğretimi. İstanbul: MEB Yayınları.
- Silvera., David H., Martinussen., Monica., Dahl, T.I.**, 2001. The Tromso Social Intelligence Scale, a self-report Measure of Social Intelligence. Scandinavian Journal of Psychology, 42(4), 313-319.
- Smoll, F.L., Schutz, R.W.**, 1980. Children attitudes toward physical activity. A Longitudinal Analysis. Journal of Sport Psychology, 2, 137-147.
- Soyer, F.**, 2004. Osmanlı Devletinde (1839-1908 Tanzimat Dönemi) Beden Eğitimi ve Spor Alanındaki Kurumsal Yapılanmalar ve Okul Programlarındaki Yeri Konusunda Bir İnceleme, GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, (24), 209-225.
- Söğüt, B.**, 2019. Ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının sosyalleşme üzerine etkisinin incelenmesi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri.
- Sproule, J., John Wang, C. K., Morgan, K., Mcneill, M., Mcmorris, T.**, 2007. Effects of motivational climate in singaporean physical education lessons on intrinsic motivation and physical activity intention. Personality and Individual Differences, 43, 1037-1049.
- Şimşek, A.**, 2006. Duygusal Zekânın, Ana-Baba Tutumunun ve Doğum Sırasının Tercih Edilen Liderlik Tarzına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara..
- Şişko, M., Demirhan, G.**, 2002. İlköğretim okulları ve liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23: 205-210.
- Tamer, K.**, 1987. Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Ankara: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Taşdemir, M.**, 2000. Eğitimde planlama ve değerlendirme. Ankara: Ocak Yayınları
- Van Wersch, A.K., Trew, E., Turner, I.**, 1992. Post primary school pupil's interest in physical education: age and gender differences. British Journal of Educational Psychology, 62(1), 56-72. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8279.1992.tb00999.x>
- Weis, S., SÜSS, H.M. SüB.**, 2005. Social Intelligence A review and critical discussion of measurement concepts. In Schulze, Ralf and Roberts, Richard D. (Eds.), Emotional Intelligence An international handbook (203-230). Cambridge: Hogrefe & Huber.

- Yağcı, Ğ.**, 2012. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi (Afyonkarahisar ili örneği). Yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Yağcı, İ.**, 2012. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
- Yanık, M., Çamlıyer, H.**, 2015. Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile okula yabancılaşma düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi, 1(1), 9-19.
- Yavuzer, H.**, 1996. Çocuk Psikolojisi (13.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi. Yavuzer, H. (1997). Çocuk Eğitimi El Kitabı. İstanbul: Remzi Kitabevi. Yavuzer, H. (2004). Anne Baba Okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yetim, A. A.**, 2006. Sosyoloji ve spor. Morpa Kültür Yayınları.
- Yılman, M.**, 2006. Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

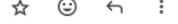
EKLER

EK 1. Orijinal Ölçek Kullanım İzni

Muhammed Bakır AKTÜRK <mbakturkk@gmail.com>

12 May 2023 Cum 16:19

Alıcı: tayfun ▼

Hocam Merhabalar. "Tromso Sosyal Zeka Ölçeği" adlı ölçek çalışmanızı " Spor Lisesi ve Fen Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumları ile Sosyal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi: Elazığ İli Örneği" isimli yüksek lisans tezimde kullanmak için izninizi talep ediyorum. Saygılarımla.

Muhammed Bakır AKTÜRK
Munzur Üniversitesi - Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı - Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Tayfun Dogan <tayfun@tayfundogan.net>

12 May 2023 Cum 18:05

Alıcı: ben ▼

Merhaba,
Ölçeği web sitemden indirerek kullanabilirsiniz.
İyi çalışmalar dilerim.

Tayfun Doğan
www.tayfundogan.net

12.05.2023, 16:20, "Muhammed Bakır AKTÜRK" <mbakturkk@gmail.com>:

EK 2. Orijinal Ölçek Kullanım İzni

Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Gelen Kutusu x

Muhammed Bakır AKTÜRK <mbakturkk@gmail.com>

12 May 2023 Cum 16:18

Alıcı: mehmet.gullu ▼

Hocam Merhabalar. "Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği" adlı ölçek çalışmanızı " Spor Lisesi ve Fen Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumları ile Sosyal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi: Elazığ İli Örneği" isimli yüksek lisans tezimde kullanmak için izninizi talep ediyorum. Saygılarımla.

Muhammed Bakır AKTÜRK
Munzur Üniversitesi - Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı - Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

MEHMET GÜLLÜ <mehmet.gullu@inonu.edu.tr>

12 May 2023 Cum 20:22

Alıcı: ben ▼

Merhaba Muhammet,

Geliştirdiğimiz "Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutum Ölçeğini" çalışmanızda kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar diliyorum.

Doç.Dr.Mehmet Güllü
İnönü Üniversitesi

Muhammed Bakır AKTÜRK <mbakturkk@gmail.com>, 12 May 2023 Cum, 16:18 tarihinde şunu yazdı:

EK 3. Tromso Sosyal Zeka Ölçeği

		Tamamen uygun	Uygun	Biraz uygun	Uygun değil	Hiç uygun değil
1.	Diğer insanların davranışlarını önceden tahmin edebilirim.					
2.	Çoğunlukla başkalarının seçimlerini anlamanın zor olduğunu hissedirim					
3.	Davranışlarımın diğer insanlara ne hissettireceğini bilirim.					
4.	Tanımadığım yeni insanların olduğu bir ortamda genellikle tedirginlik hissedirim.					
5.	İnsanlar yaptıkları şeylerle beni sık sık şaşırtırlar					
6.	Diğer insanların duygularını anlayabilirim.					
7.	Sosyal ortamlara kolaylıkla uyum sağlarım.					
8.	İnsanlar açıklama yapmama fırsat vermeden bana kızarlar					
9.	Başkalarının isteklerini anlarım					
10.	İnsanlarla ilk tanışmada ve yeni ortamlara girme konusunda iyiyimdir					
11.	Ne düşündüğümü söyledimde insanlar genellikle benden rahatsız olmuş veya bana kızmış gibi görünürler.					
12.	Başka insanlarla geçinebilmekte zorlanırım.					
13.	İnsanları tahmin edilemez bulurum					
14.	Bir açıklama yapmalarına gerek duymadan insanların ne yapmaya çalıştıklarını çoğunlukla anlarım.					
15.	Başkalarını iyice tanımam uzun zaman alır.					
16.	Farkına varmadan çoğu kez başkalarını incitirim.					

EK 4. Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği

1=Kesinlikle Katılmıyorum 2=Katılmıyorum 3=Kararsızım 4=Katılıyorum

5= Kesinlikle Katılıyorum

1. Beden eğitimi derslerini sabırsızlıkla beklerim.	(1) (2) (3) (4) (5)
2. Beden eğitimi derslerinde kendimi zinde hissedirim.	(1) (2) (3) (4) (5)
3. Beden eğitimi dersini gereksiz bir ders olarak görüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
4. Beden eğitimi ders aktivitelerinde iyi duruş alışkanlığı kazanıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
5. Beden eğitimi derslerinde karşılaştığımız spor dallarının (voleybol, futbol vs.) saha ölçüleri, araç ve gereçleri ile ilgili bilgiler ilgimi çekiyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
6. Beden eğitimi dersinde karşılaştığımız spor dalları ile ilgili temel becerileri (parmak pas, vs) öğrenmekten zevk alıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
7. Beden eğitimi dersleri sayesinde sporun sağlığa ne kadar yararlı olduğunu anlıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
8. Beden eğitimi derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
9. Beden eğitimi derslerinde temel sağlık kuralları ile ilgili bilgilerim artıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
10. Beden eğitimi ders etkinlikleri az iletişim kurduğum sınıf arkadaşlarımla iletişimimizi artırıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
11. Beden eğitimi ders etkinlikleri yakın olduğum arkadaşlarımla samimiyetimizi daha da güçlendiriyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
12. Beden eğitimi ders aktiviteleri kendime güven duymamı sağlıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
13. Beden eğitimi ders aktivitelerinde arkadaşlarımla dostça oynuyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)

14. Beden eğitimi derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
15. Beden eğitimi dersine katılmaktan zevk duyuyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
16. Beden eğitimi dersleri sınıf içi etkileşimimizi artırıyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
17. Beden eğitimi dersinde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
18. Haftalık beden eğitimi ders saat sayısı daha fazla olmalıdır.	(1) (2) (3) (4) (5)
19. Beden eğitimi derslerinde genellikle eşofmanlarımızı giyinip hiçbir şey yapmadan tekrar çıkartıyoruz.	(1) (2) (3) (4) (5)
20. Beden eğitimi dersinde öğrendiğimiz bilgi, beceriler ve aktivitelerin ileriki hayatımızda hiç işimize yaramayacağını düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
21. Beden eğitimi ders aktiviteleri fiziksel gelişime katkı sağladığını düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
22. Beden eğitimi derslerinde rahatlayıp gevşiyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
23. Beden eğitimi dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
24. Beden eğitimi dersi yaramaz ve tembel öğrencilerin dersidir.	(1) (2) (3) (4) (5)
25. Beden eğitimi dersi okul programlarından çıkartılmalıdır.	(1) (2) (3) (4) (5)
26. Beden eğitimi ders aktivitelerine katılmak istemiyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
27. Beden eğitimi dersleri sayesinde yeteneklerimin farkına varıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
28. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde sağlığımı daha iyi koruyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
29. Üniversiteye giriş sınav kaygısı varken beden eğitimi dersine katılmak beni rahatsız ediyor.	(1) (2) (3) (4) (5)

30. Beden eğitimi derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğreniyoruz.	(1) (2) (3) (4) (5)
31. Beden eğitimi dersleri insanı okul dışında da egzersiz ve spor yapmaya teşvik ediyor.	(1) (2) (3) (4) (5)
32. Beden eğitimi derslerinde sinir, kas ve eklem koordinasyonumuzu geliştirici hareketler yapıyoruz.	(1) (2) (3) (4) (5)
33. Beden eğitimi ders aktiviteleri sayesinde zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
34. Beden eğitimi ders etkinliklerine sadece yüksek not almak için katılıyorum.	(1) (2) (3) (4) (5)
35. Beden eğitimi ders aktiviteleri öğrencileri okul kurallarını çiğnemeye teşvik ediyor.	(1) (2) (3) (4) (5)

EK 5. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyet: () Kız () Erkek

Lise Türü: () Fen Lisesi () Spor Lisesi

Sınıfınız: () 9.Sınıf () 10.Sınıf () 11.Sınıf () 12.Sınıf

Okulunuzda Spor Salonu Var Mı? () Spor Salonu Var () Spor Salonu Yok

Babanızın Eğitim Durumu: () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite

Annenizin Eğitim Durumu: () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite

Ailenizin İkamet Ettiği Yer: () Köy () İlçe () Şehir

Babanızın Mesleği: () İşçi () Memur () Çiftçi () Esnaf () Diğer

Ailenizin Ekonomik Durumu:

() 5000-10.000 TL () 10.001-15.000 TL () 15.001-20.000TL () 20.001TL ve Üzeri

Muhammed Bakır Aktürk

ORJİNALLIK RAPORU

% 15	% 12	% 2	% 11
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	% 6
2	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 3
3	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	% 2
4	www.ijetsar.com İnternet Kaynağı	% 1
5	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	core.ac.uk İnternet Kaynağı	<% 1
7	Submitted to Anadolu University Öğrenci Ödevi	<% 1
8	ARSLAN3, Ahmet and KILIÇ2, Metin. "PARÇALANMIŞ AİLEYE MENSUP LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYALLEŞMESİNDE SPORUN ETKİSİ1", Dicle Üniversitesi, 2018. Yayın	<% 1

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu
ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI SAYISI
2023/08

KARAR SAYISI
01

TOPLANTI TARİHİ
04/05/2023

Kurulumuz 04.05.2023 tarihinde saat 10.00'da Kurul Başkanı Prof. Dr. Fulya BENZER Başkanlığında, aşağıda imzaları bulunan kurul üyelerinin katılımlarıyla toplanarak gündemdeki konuları görüşmüş ve aşağıdaki kararları almıştır.

KARAR NO 2023/08-01 Yüksek Lisans Öğrencisi Muhammed Bakır AKTÜRK'ün 03.05.2023 tarihli ve 14467 sayılı başvurusuna istinaden;

Munzur Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Bölümü'nde Yüksek Lisans yapan Muhammed Bakır AKTÜRK ve danışmanlığını yapan Dr. Öğr. Üyesi Akif BOZKIR'a ait " **Spor Lisesi ve Fen Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumları ile Sosyal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi: Elazığ İli Örneği**" konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Kararın gereği için Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı'na sunulmasına karar verilmiştir.

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-79137285-399-77192605
Konu : Araştırma İzni

31/05/2023

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21/01/2020 tarih ve 81576613-10.06.02-E.1563890 (2020/2) sayılı genelgesi.,
b) Munzur Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 25/05/2023 tarih ve 2300016705 sayılı yazısı.

Munzur Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı 210190013 numaralı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Muhammed Bakır AKTÜRK'ün "Spor Lisesi ve Fen Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutumları ile Sosyal Zeka Düzeylerinin incelenmesi: Elazığ İli Örneği" başlıklı tez çalışmasına 22.05.2023 ile 26.05.2023 tarihleri arasında okullarda araştırma verisi toplamak için izin isteği ilgi (b) yazı ile Müdürlüğümüze bildirilmiştir.

Konu ile ilgili olarak ilgi (a) genelge çerçevesinde Müdürlüğümüz bünyesinde oluşturulmuş Bilimsel Araştırma İzin Değerlendirme Komisyonu 26.05.2023 tarihinde Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesi Ar-Ge Biriminde toplanarak başvuru hakkında gerekli incelemeyi yapmıştır. Söz konusu uygulamanın Müdürlüğümüze bağlı il merkezinde bulunan Kaya Karakaya Fen Lisesi, Cemil Meriç Fen Lisesi, Ahmet Kabaklı Fen Lisesi ve Kaya Karakaya Spor Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerine yönelik, gerekli verilerin temin edilmesine yönelik gönüllülük esasına dayalı olarak, **ders saatleri dışında** eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde **22.05.2023-26.05.2023** tarihleri arasında uygulamaya dahil edilen konularla sınırlı kalma şartıyla gerçekleştirilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet YİĞİT
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
İsmail ALSANCAK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres Cumhuriyet Mah. Lokman Hekim Sok. No: 8/2 23100 ELAZIĞ Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ehys>
Telefon No: 0 (424) 238 50 24 Bilgi için: İTALİ VHKİ
E-Posta: elazigmem@meh.gov.tr Unvan: Memur
Kep Adresi: meb.ahs01.kep.tr Faks: 4242333670
İnternet Adresi: elazig.meb.gov.tr
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9418-95ee-37f2-b6e6-b21c kodu ile teyit edilebilir.

